

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ וייצא ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד מעלת העשירות כשהיא
לצורך מעשים טובים
מילתא חדת"א

יב את עניי ואת יגיע כפי ראה אל'
נציין אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ב אין לאדם להפקיר
עצמו לגמרי ולבטוח בה'
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

לכבוד שבת דעת משה | היה צריך לאטם אזניו מקול הפרושים
 תולדות אהרן | תפלל בשבת לנצל מרמאות היצר
 לב שמחה | אלו היה יודע כמה שמחה מביא בכל העולמות היה מטיב מעשיו
 ישמח ישראל | יעקב תקן תפלת ערבית - היכלת להתפלל אף בעת חשכות וערוב הדעת
 תפארת שלמה | קדם יתפלל האדם על מלכות שמים וארץ כן על צרכי עצמו
 שפת אמת | כפי עבודת האדם והשתוקקותו בכל מעשיו במשך היום כפי יכול לפתח פיו בתפלה
 מאור ושמש | באור דברי המדרש 'ויקץ יעקב משנתו' - ממשנתו
 אהבת שלום | גם בשלש ברכות הראשונות יתפלל במחשבתו בדרך בקשה נפש דוד | קפיצת חנון לקראת יעקב אבינו
 ויאמר שאול | רמז הפתוב על ארבע עשרה שנה שלמד יעקב בבית שם ועבר
 אדרת אליהו | ישראל נזונים בעולם הזה בזכות מצות 'אנכי ולא יהיה לך'
 אור ישראל | השרצת השכינה בהר המוריה בקביעות
 אמרי אש | מאנו רגליו של יעקב אבינו ללכת לחנון
 חמדת ימים | יעקב לא הזכיר את שמו של בתואל כדי שלא לעורר מחלוקת הרי בשמים | אהבת יעקב לרחל בזכות ותרנותה
 שערי רחמים | כשנולד יוסף הוכח שגם רחל היא זוגו של יעקב
 חדושי מהרי"ל דיסקין | עדות הגל והמצבה כדון שני עדים
 שבט מוסר | תפלת ערבית ראש לכל התפלות
 שערי קדשה | להתחזק בכוונת תפלת ערבית כדי להנצל מהמזיקים הרואים לשפן על האדם
 אור הישר | תקנו לומר 'והוא רחום' להנצל מהסטרא אחרא
 נתיבות עולם | שעבוד הנפש להקב"ה בתפלת ערבית
 קב הישר | להתייש פח הסטרא אחרא
 דברי אליהו | לא נשתנה שמו של יעקב אבינו לגמרי למען ידעו שהוא תקון תפלת ערבית
 ארץ צבי | המתפלל תפלת ערבית כראוי יש לו נגיעה ביעקב אבינו
 מעשי צדיקים
 ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

קדשת לוי | על אף רוממותו יתברך משגיח על עם ישראל בהשגחה פרטית א
 אזור אליהו | השקפה על הטבע מתוך רוממות וידיעה שהפל בהשגחה .. א
 תפארת שמואל | כפי שמאמין בהשגחה פרטית ומקבל בשמחה את כל קורותיו, כפ זוכה שיתהפף הכל לטובה
 אף פרי תבואה | יעקב אבינו בקש שמזונותיו יגיעו אליו מתוך השגחה פרטית כדי שעל ידי כך יתעורר לעבודת ה'
 דברי בינה | אין לאדם להפקיר עצמו לגמרי ולקטח בה'
 אמרי ברוך | 'לאמר אם יהיה אלקים עמדי' - על כל דבר יש לומר אם ירצה ה', מעשה מבצע התורת חיים זיע"א
 רביד הנהב | התורה והתפלה צריכים להשאיר רשם באדם על כל היום, וקדם עסקו בדברי הרשות יבקש רחמים שלא ישקע בהם
 מעדני מלך | הבוטח בה' ומקבל עליו להוסיף בעבודת הבורא נושע במהרה ג
 מבשר טוב | ראוי לאדם לבכות בעתות שמחה והתרגשות
 נעם אלימלך | בגלות יותר קל לזכות לרוח הקדש מאשר בימי הנביאים | משל למלך הנווד מביתו שמתרצה להתאכסן אף אצל אדם פשוט בתנאי שביטו נקי
 לקוטי שיחות | מטרת עם ישראל בעולם היא לעשות לו יתברך דינה בתחתונים על ידי זכוף הגשמיות
 מחשף הלבן | התעוררות לגאולה בדרך האחרון
 מאור עינים | כל הסתר קטן או גדול מטרתו התקרבות לבורא יתברך ...
 אמרי אמת | היסורים וההסתבר בגלות הם בהשגחה פרטית ולא במקרה ..
 תורת אמת | התחזקות הבטחון על אף ידיעת האדם את מצבו השפל ...
 בית יעקב | הקב"ה תמיד נצב לעזר לאדם
 שפת אמת | מי שלבו משפן לה' זוכה להרגיש קדשת בית הפנסת
 שם משמואל | יעקב אבינו החדיד בעם ישראל לא להשתנות בכל מצב .
 מדרש משה | הדרך הנכונה לכבישת היצר
 אמת ואמונה | התלהבות ביום מןמת הקרירות בלילה
 תפארת שלמה | אהבות זרות מפריעות להתפלל
 בית אברהם | מאמר הרבי רבי זושא זיע"א
 תפארת שמואל | השנה כפי שמירת המחשבה במשך היום
 חמדת דוד | אין להפזי הנאה והרעשה בעבודת ה'
 עבודת ישראל | צדיקים מלאים תמיד חרטה ושפלות רוח
 תולדות יעקב | פאשר אומר על עצמו 'אנכי סימן שילא ידעתי'
 אהבת שלום | מדרגת הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק זי"ע אחר טבילתו

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת ויצא

השגחה פרטית

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
על אף רוממותו יתברך משגיח על עם
ישראל בהשגחה פרטית

השם יתברך ברוך הוא אף על פי שהוא
מלך גדול ואדיר ואין קץ לשעור
מרקבת כבודו, רבוא רבבות מלאכים
ישמשונו, אף על פי כן הוא משגיח בהשגחה
פרטית על עולם התחתון עולם השפל
ומשפיע טובות וברכות לעמו ישראל,
ולאפוקי מדעות הנפסדות והכוזבות.

וזה למדו אותנו האמהות הצדקניות, לאה
במה שאמרה ראה ה' בעיני' כי
שנואה אנכי, ונמצא למדה אותנו שהקדוש
ברוך הוא משגיח עלינו בעולם השפל
הזה להשפיע עלינו טובות וברכות:

אזור אליהו

רבי אליהו מוויסקיט זיע"א

השקפה על הטבע מתוך רוממות וידיעה
שהכל בהשגחה

כל מיני חכמות חזוניות מכנים בשם
ארץ בני קדם, קדם לשון קדם, כי
הקלפה קודמת לפרי. והנה אם אדם מגביה
ומנשא את עצמו על ההרגל שלו ורואה
שהכל הוא רק השגחת הבורא יתברך ואין
שום דבר נעשה בטבע, אז נתבטלו כל
החכמות חזוניות וטבעיות ונכר לעין כל
שהשם יתברך הוא הבורא המנהיג המשגיח
על כל פרט.

זה שרומז לנו הפתוב וישא יעקב רגליו
ויילך ארצה בני קדם וירא והנה באר
בשדה וגו' (כט א-ב) וישא יעקב רגליו –
כלומר, כשאדם מגביה ומנשא את עצמו
על ההרגל בל להשתמש בו, אז ויילך
ארצה בני קדם – הולכים להם החכמות
חזוניות ומתבטלים:

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א
כפי שמאמין בהשגחה פרטית ומקבל
בשמחה את כל קורותיו, כך זוכה

שיטהפך הכל לטובה

חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך
על הטובה (נד), והינו כי חוב קדוש
הוא על כל איש ישראל להאמין באמונה
שלמה שאין שום דבר בכלל ובפרט שלא
היא בהשגחה פרטית מהבורא ברוך הוא.

כי הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא
לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים
ומנהיג כל היות ומסבב כל הסבות, וכל
מה דעבד רחמנא לטב עבד, ומאתא לא
תצא הרעות, ושרש הדין הוא חסד, ובאמונה
הזאת הוא ממתיק הדינים בשרשם ונעשו
רחמים וחסדים.

ולזאת בעת המר הזאת שהצרות והדינים
מתגברים בכל יום ואין לה יום
שאין קללתו מרבה מחברו, צריך כל אחד
ואחד להתחזק בה' אלקיו, ובל יפל
מאמונתו, וידע נאמנה שהכל הוא בהשגחת
הבורא ברוך הוא בעל העולם, ושכן צריך
להיות, ואמנם התכלית הוא לטובה אף
טוב וחסד, ועת צרה היא ליעקב וממנה
ינשע.

רמז להנ"ל במראה הסלם

וזהו שהראה הקדוש ברוך הוא ליעקב
בחלום סלם מצב ארצה' (כח יב),
רצה לומר שהראה לו הגליות והצרות של
ישראל, שיהיה מצב ארצה', בבחינת כי
שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטנגו'
(תהלים מד כו), עם כל זה ראשו מגיע
השמימה, שעל ידי אמונה שלמה ומתיקו
כל הדינים והיה לחסדים מגלים, וירומם
קננם למעלה ראש.

וזהו 'והנה', פאמרם ו"ל (ספרי קרח קט)
והנה הוא לשון שמחה כמאמר
הפתוב (שמות ד) והנה הוא יצא לקראתך
וראך ושמח בלבבו, שיקבל הדינים בשמחה
ואל יבעט ביסורין שהם לטובתו, וכדאמרין
בגמרא שם (ברכות עו) על המשנה חייב אדם
לברך על הרעה, דליקבלינהו בשמחה.

וזהו בבחינת והנה מלאכי אלקים עלים
ויורדים, שבשעה שהם יורדים המה
בשמחה כמו שהם עולים, בידעם כי רצון
הקדוש ברוך הוא כך היא:

אף פרי תבואה

רבי צבי הירש מליסקא זיע"א
יעקב אבינו בקש שמוזנותיו יגיעו אליו
מתוך השגחה פרטית כדי שעל ידי כך
יתעורר לעבודת ה'

ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש (כח כ).
והנה הרב האלשי"ך זלה"ה מדרקתק
על הלשון של לחם לאכל ובגד ללבש
שהוא מיתר, ופרש שבקש יעקב אבינו
שיבנה בית המקדש השלישי דאמרו חז"ל
(שבת ל:) שעתידי ארץ ישראל להוציא
גלוסקאות פות וכלי מילת, וזהו לחם
לאכל דהינו שיהיה תכף ראוי לאכל,
ובגד ללבש דהינו תכף מוכן ללבש, עד
כאן דברי פה קדשו.

ולדעתי יש לומר, דהתפלל יעקב אבינו
שיהיה הכל בהשגחה, כמו
שמצינו גבי המן שהיה יורד מן השמים
שיהיה בהשגחה איש לפי אכלו ולפי
נפשות ביתו היה יורד להם. ובה יובן
גם כן הא דאמרו חז"ל (תנחומא בשלח כ) לא
נתנה אלא לאוכלי המן, דהנה אמרו חז"ל
(תנר"א פכ"ו) גם כן עד שיתפלל האדם שיכנס
תורה במעיו ותפלל שלא תכנס אכילה
ושתייה יתרה בתוך מעיו.

וזה לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן,
דהינו שירד המן להם רק כפי ההכרח
בלבד לא פחות ולא יותר, וזה שבקש
שלמה המלך עליו השלום לעשות משפט
עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו,
כדי שעל ידי זה למען דעת וגו' כי ה'
הוא אלקים וגו' (מלכים א ח טו-טז).

ולזה התפלל גם כן יעקב אבינו ונתן
לי לחם רק לאכל ובגד רק
ללבש, דהינו רק מה שאצטרך ומתי
שאצטרף, ועל ידי זה והנה ה' לי לאלקים,
כי זה מביא את האדם שיקבל על עצמו
התורה והמצוה מחמת שרואה שהכל הוא
בהשגחתו יתברך.

כאשר מקדש האדם את עניני הנשמיות
הם וכללים בקדשה ורשאי להעתיר
עליהם

אמנם האף יבקש זאת מהשם יתברך
שישגיח עלינו בדברים גשמיים
כאלה, כמו שאמר בלעם הרשע מי שהוא
טהור ומשרתו טהורים יסתכל בדבר הזה,
ועל זה לכאורה נאמר לא הביט און

אמרי ברוך

רבי ברוך מוין'ניץ זיע"א

'לאמר אם יהיה אלקים עמדי' - על כל דבר יש לומר אם ירצה ה' מעשה מבעל התורה חיים זיע"א

ספר אחד לפני כבוד קדשתו ו"ל עובדא מאבי זקנו הקדוש בעל תורת חיים ו"ל. אשר איש אחד קבל ממנו ברפת הפרדה ביום ה' פרשת ויצא, ואמר האיש שהוא לפניו ו"ל שדעתו להיות בשבת קדש פרשת וישלח בזאבלאטוב, על זה אמר לו בעל תורת חיים ו"ל: האם תחשבו להיות בזאבלאטוב בשבת קדש וישלח, והאיש לא הבין לשכל מלותיו, ויסע לדרכו.

ומאת ה' היתה הנסבה, שנתעכב האיש בדרך ולא היתה באפשרותו לבוא על שבת קדש לזאבלאטוב, ועל שבת קדש פרשת וישלח שב לקאסוב, וישאל את פי מרן וצ"ל הן אם ידע אדמו"ר שינדמן לי כזאת, מדוע לא עצרני מנסוע לדרכי.

וישיבהו כבוד קדשתו ו"ל לאמר, הנה לא נביא אנכי ולא בן נביא. אולם בפרשת ויצא כתיב ויבדד יעקב נדר לאמר' (כח ט), מאי 'לאמר' [ענין ב"ר שם, ותוס' חלין] אף הפרוש הוא, שיעקב נדר לאמר בכל דבר, 'אם יהיה אלקים עמדי' אקנה לעשות דבר פלוני. ונען פי אמה לא אמרת אקנה אם ירצה ה' להיות בזאבלאטוב הבנתי שחס ושלום מן השמים יעקבוק:

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

אין לאדם להפקיר עצמו לגמרי ולבטח בה'

ונתן לי לחם לאכל וגנדי ללבש ושבתתי בשלום אל בית אבי וגו' (כח ט). ונוכל לפרש שזהו גופא נדר יעקב אבינו עליו השלום אם יתן לו השם יתברך אפלו רק לחם לאכל וגנדי ללבש, לא יבקש מותרות לעשירות, רק תכף ישוב בשלום אל אביו להתדבק בקדשתו.

כמו שאמר אבי אדוני מורי ורבי [רבי נתן דוד משידלובצא] וזוקל"ה, פי קדם שאין לו להאדם אפלו פרוסת לחם ושלקות כרוב, אין לו להאדם להפקיר עצמו מכל וכל ולבטח אז בהשם יתברך, כי אז אין שיף כלל מדת הבטחון.

רק אם יש לו סבה לפרנס עצמו על כל פנים בלחם צר, אזי על עשירות יבטח האדם בהשם יתברך, וישליף אחרי גוו מלרדף אחרי סבותיו ותחבולותיו, עד כאן לשונו הקדוש.

וזיהו באמת היה נדרו של יעקב אבינו עליו השלום שלא יבקש אחרי הון ועשר חס ושלום, רק ישוב לבית אביו:

ביעקב' (כמדבר כג כא), והשגחת השם יתברך ראוי שיחול על התורה ומצוה.

אכל באמת זה אינו, דהגשמיות של ישראל הוא גם כן נכלל בהקדשה, ואין שום דבר חיצוני בישראל, ובפרט בהצדיקים שכל עניניהם הם מצות ועבודת ה' ואף אכילה ושתייה שלהם, ולכן אמר וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך, ועל ידי מצות מעשר יהיו כל הדברים נאחזים בקדשה, ולכן ראוי שיהיה השגחת השם יתברך על זה גם כן.

דקדוק 'וכל' אשר תתן לי עשר אעשרנו לך

ובזה יובן גם כן הפסוק וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך, ומדקדקים על זה למה לא אמר ומכל אשר תתן לי, אכל לפי הנ"ל שהצדיקים אף אכילה ושתייה שלהם הוא לשם שמים ועל ידי זה הם מעלין הניצוצות הקדושות שיש שם, פי בדבר ה' שמים נעשו לשרשם, ולכן משגיח עליהם השם יתברך אף בדברים הגשמיים, אחי שפיר.

דהנה ידוע דבחינת דבור הוא בחינת מעשר מלכות פה, כמבאר בתקונים, וזהו שאמר וכל אשר תתן לי בזה יהיה עובד ה' ויעשר אעשרנו' דהינו שאחזיר הדבר לשרשו, ולכן אמר וכל אשר תתן לי, דהינו שהכל החזיר שמה, כמו שאמר רבנו הקדוש עליו השלום (כתובות קד.) שמעולם לא היה לו הנאה מעולם הזה, ודוק:

פרשת ויצא

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה ויפגע במקום

(כח ט)

בניד הזהב

רבי ישראל דב מאשניצא זיע"א

התורה והתפלה צריכים להשאיר רשם באדם על כל היום, וקדם עסקו בדברי הרשות יבקש רחמים שלא ישקע בהם

הנה יש ב' בחינות בעובדי השם, בחינה אחת הנקרא 'יעקב', בחינת קטנות, יו"ד עקב כמו שנאמר קטן יעקב ודל' (ראה עמוס ז ה), ובחינה ב' נקרא 'ישראל', הינו הצדיקים.

והנה בני אדם בערכנו אשר נקראים בשם 'יעקב' אם לומדים ומתפללים הם קצת דבקים להשם, ויכשיוצא מבית הספר תכף הם נלכדים חס ושלום ברשת היצר.

ה' חס ושלום, הינו לדברים השפלים אשר יש להם חס ושלום אחיזה וחיזונים. על כן ויפגע במקום, ורצונו לומר התקנה לזה שיבקש רחמים מהשם יתברך.

באור דברי רש"י על פי הנ"ל

ולזה פרש רש"י על ידי מה יזכה לתפלה שיוכל להתפלל שלא ישתקע חס ושלום בתאוות הזמן, לזה אמר שיציאת צדיק מן המקום עושה רשם, רצה לומר שהצדיק היוצא מן התורה והתפלה כפיכול שיוצא מדבקות התורה והולך אל דברים גשמיים, עם כל זה עושה 'רשם' לעצמו ונשאר ביה רשומו בקדשה, על ידי זה יוכל להתפלל שיעזור לו השם יתברך שלא ישתקע חס ושלום בהבלי הזמן ובכל דרכיו ידע ויחד הקדוש ברוך הוא:

באור הפסוקים על פי הנ"ל

וזיהו שמודיעה לנו התורה הקדושה ללמד לאדם דעת, ויצא יעקב הוא מדרגה קטנה, כשיצא מבאר שבע הינו התורה, תכף חס ושלום וילך חרנה, נופל לחרון

כל הכנות ויעמיד מליצים ופרקליטין גדולים שימצא חן בעיני המלך שיבא לסעודתו. אבל כשהמלך נוסע בדרך ורוצה ללון בדרך, אזי פאָשר ימצא מקום נקי באכסניא נקי, אף אם בית המלון הוא בכפר, אם הוא רק נקי אזי זה בית מלוננו ללון שם.

והנמשל מוכן ממילא, בזמן שבית המקדש קיים והיה שכינת כבודו בבית קדשי הקדשים, אזי אם היה אדם רוצה לשאב רוח הקדש או נביאות היה צריך עבודה גדולה, כמו שמצינו בשמחת בית השואבה ששם היו שואבים רוח הקדש.

אבל עתה בגלות המר, שגם השכינה קדושה גלתה עמנו ובעונותינו הרבים היא נע ונד בארץ ותשוקתה מאד מצא מקום דירה לשכן בה, ואם מצאה מנוח מקום נקי, אדם שהוא רק נקי מעברות וחסר אים, אזי שם היא דירתה, ודברי פי חכם חזן. וזהו הפעם יזבילנו כו', לשון דירה, דהינו בגלות המר יהיה לה דירה להשכינה (פרשת וישב):

הפעם יזבילנו אישי (ל כ)

לקוטי טיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
מטרת עם ישראל בעולם היא לעשות
לו יתברך דירה בתחתונים על ידי זכור
הגשמיים

הפעם יזבילנו אישי. פירש רש"י לשון בית זבול וכו' בית מדור. דויע מה שאמרו חז"ל (ראה תנחומא נשא טו. תניא פל"ו) נתאנה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים, כלומר, 'דירתו' של הקדוש ברוך הוא אנה בעולמות עליונים, שהם עולמות רוחניים, אלא דוקא בעולם הזה הגשמי התחתון.

וזוהי הפניה והמטרה של עבודת בני ישראל בכלל, ובפרט בכל משך זמן הגלות, שעל ידי עבודתם בברור וזכור העולם (בעשית מצות בדרים גשמיים, וכן עשית 'כל מעשיך לשם שמים' – שעל ידי זה מקדשים דברים הגשמיים שבהם עובדים את השם) נעשה העולם כלי הראוי לקדושה העליונה, ובגמר עבודה זו (בביאת המשיח) יהיה כל העולם כלי 'דירה' להקדוש ברוך הוא.

הקשר בין שמו של זבולון למהותו

זבולו מוכן הקשר בין שני העניינים שזבולון – (א) השם זבולון, מלשון 'בית זבול', דירת קבע, (ב) ענינו של

מבשר טוב

רבי בן-ציון מביאלא זיע"א

ראוי לאדם לבכות בעתות שמחה
והתרגשות

בשעה שראה יעקב את רחל, נעשה יחוד גדול בשמי מרום, ויעקב המשיך את כח יחוד זה לעולם על ידי בכיתו, ובכך השפיע על זרעו כלל ישראל שפע של ברכה ברוח ובגשם.

ובכן צריך האדם לדעת, בכל עת של התעוררות הרוח והתרומונות הנפש, ובפרט בעתות שמחה שנושפע שפע מיוחד מעולמות העליונים, שצריך הוא לשמר התעוררות זו ולהתפלל על עצמו על ידי בכיה, שזה האופן היותר טוב לפעל בתפלותיו ולהשיג השפעות טובות ברוח ובגשם על כל עתידו.

ומי שעוצר עצמו מלבכות ואוטם את לבו, הרי הוא שוטה המאבד מה שנותנין לו, וכמו שבגשמיות מי שעוצר עצמו ואינו יוצא לצרכיו ימות, כן הוא גם ברוחניות שמי שעוצר עצמו מלבכות הוא ממת לעצמו ברוחניות, ומי שאטום שאינו יכול אף פעם לבכות הוא סימן ברור שברוחניות הוא מת והרוס, רחמנא לצלן (שמחת נישואין פרק טו):

ותאמר לאה זכרני אלהים אתי זכר טוב הפעם יזבילנו אישי (ל כ)

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

בגלות יותר קל לזכות לרוח הקדש
מאשר בימי הנביאים | משל למלך
הנווד מביתו שמתרצה להתאכסן אף
אצל אדם פשוט בתנאי שביתו נקי

הפעם יזבילנו אישי. רוצה לומר שיהיה דירת השם יתברך אצל הצדיק. על דרך ששמעתי משל מתוק מפי אדוני מורי ורבי הרב המגיד דקהלת קודש ראוני זלה"ה (המגיד מקוריטש זיע"א), והוא שאנו רואים שכעת אשר אנחנו בגלות המר יש בני אדם שזוכים לרוח הקדש בקל יותר מבימי הנביאים שהיו צריכין השבועות והתבודדות רב כידוע כדי שישגו הנבואה ורוח הקדש.

ואמר משל נפלא ומתוק, למשל המלך שהוא במקום כבודו בביתו בתצרו בפלטיין שלו יבא אנה אוהב המלך וירצה להזמין לסעודתו לביתו, אזי בודאי יכעס עליו המלך כי אין זה כבוד של מלך לצאת מפלטיין שלו לבית אחרים גם אם יהיה הסעודה גדולה עד למאד, ובדלתי אפשרי שזמין את המלך לביתו עד שיכין

אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה וגו' והאכן הזאת יהיה בית אלקים וגו' (כח כ-כב)

מעדני מלך

רבי אשר ישעיה מרימנוב קראקא זיע"א

הבוטח בה' ומקבל עליו להוסיף בעבודת
הבורא נושע במהרה

יש ב' מיני הבטחות בה', דיש אחד כשכא עליו איה צרה רחמנא לצלן, והוא במצור ובמצוק, אף על פי כן הוא בוטח בה' שבנדאי יוציאו מהצרה זו, ואינו מזכיר כלל שבאם יעזר לו השם מהצרה יקבל עליו לעבד את ה' באהבה ויראה וכדומה.

ויש אנשים בעלי מדע, כשבאים חס ושלום במצור מצטערים, כי על ידי זה המצר ממעטים בעבודת ה', ובטחים בה' שיוציאם ממצר למרחב, מאפלה לאור גדול, ומקבלים עליהם כשיצאו מהצרה לעבד את הבורא ברוך הוא ביהר שאת. **והחלוק** ביניהם הוא כך, כי מי שהוא בוטח בה', והבטחון הוא כאשר יעזר לו השם יתברך יתוסף בעבודת הבורא ברוך הוא, אזי בא לו הישועה במהרה, ומי שהוא בעל בטחון סתם בלי קבלת על מלכות שמים, אזי בא אליו הישועה לעתים רחוקים.

וזה שפנו הפתוח באמרו 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' (ירמיה יז ט), איהו בעל בטחון שיוכל לקרא 'ברוך' רצה לומר שיתברך תכף ומיד, זה הוא מי שאומר 'יהיה ה' מבטחי', שבשכיל ה' שיוכל לעבד אותו הוא בוטח בו, ואז הקדוש ברוך הוא ימהר ישועתו וטוב לו.

וזה שמצינו אצל יעקב אבינו עליו השלום שאמר 'אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה וכו' והאכן הזאת יהיה בית אלקים' וכו', כי יעקב אבינו עליו השלום רצה שהישועה יבוא לו חיש מהר, שישמר אותו תכף בהדרך אשר הוא הולך ולתת לו לחם ושמלה.

על כן אמר תכף שבאשר יהיה לו הישועה אזי 'והאכן הזאת יהיה בית אלקים', שיעבד את הבורא ברוך הוא ויעשה את האכן הזאת למזבח לעבד את השם יתברך בעבודת הקרבנות לריח ניחוח לה', ולזה היה לו הישועה תכף ומיד. (פר' מקץ, בפסוק ויהי מקץ)

ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו' וישא קלו ויבך (כט י-א)

לשונות של אור

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א
היסורים והסתרות בגלות הם בהשגחה
פרטית ולא במקרה

בגלות יש הסתרות וצריכים לדעת שכל
היסורים וההסתרות הם ברורים
לברר וללבו ולנקות הנפש, צריכים לדעת
שכל היסורים הם בהשגחה פרטית למרק
העונות ולא לתלות אותם במקרה וכו', ועל
זה נאמר 'הידעתם', שידעו זה, וזהו ויאמרו
'ידענו' (שנת ויצא תרצ"ב):

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א
התחזקות בהטחון על אף ידיעת האדם
את מצבו השפל

ואף שידע בנפשו שפלות ערכו, כי הוא
הפחות שבפחותים, בכל זאת לית הוא
מוביד סברו מן בריהו, בחשבו הלא הוא
העושה שמים וארץ וכל אשר בהם, וגם
אני מעשי ידיו ותברך, ובודאי גם עבדו
מוכנת ישועתו, כי די בגאלותו ותברך
להושיע לכל באי העולם, לזאת אינו מתיאש
מלהפגיע ולהפציר בתפלה (פרשת ויצא):

בית יעקב

רבי יעקב מאיזביצה זיע"א
הקב"ה תמיד נצב לעזר לאדם

וזהו והנה ה' נצב עליו, שהש"ת נצב
תמיד על האדם ומסייע לו בעזרו,
שהישראל יפנה עצמו להש"ת והבא לטהר
יסיע לו בכל הסייעות:

בית הכנסת

שפת אמת

רבי שרגא פייבוש מבערזאן זיע"א
מי שלבו משכון לה' זוכה להרגיש קדשת
בית הכנסת

והנה כמה בני אדם באים לבתי כנסיות
ואינם מרגישים בנפשם כלום שום
הארת הקדושה, ולמה זה. כי מי שעושה
בלבו מקום משכון ומקדש להשגחת השכינה
וכו', זה האדם בשבא אל הצרות ה' ומקום
מקדשו המעט, תכף הוא מרגיש בנפשו את
קדשת המקום, כי מצא מין את מינו ונער.
אבל לא כו ההמוני הדיוט שאין לו משכון
ה' בלבו, הוא אין מרגיש כלל (פרשת ויצא):

הזה, והם באמת מאמינים שיבוא מלך המשיח
ומקנים תשועתו בכל יום, אבל אינם
מתעוררים לעשות תשובה שלמה שעל ידה
יבוא, רק אומרים בפיהם 'כי לישועתך קוינו
כל היום', והעקר חסר מהם שהיא התשובה.

אין נכון לצפות לגאולה בלא תשובה

ואפשר כי לזה נתכונן הנביא עליו השלום
שאמר 'ועמי תלואים למשובתי
ואל על יקראהו יחד לא ירומם', דלכאורה
'אל על יקראהו' אין לה הכנה. אמנם לפי
האמור יבוא על נכון, שאומר 'ועמי
תלואים', הינו עניניהם תלויים ומקוים מתי
אגאלם מן הגלות ואשיבם לארצם
כבראשונה, ואומרים בפיהם 'כי לישועתך
קוינו כל היום', אבל אין בפיהם נכונה,
כי הגאולה תלויה בתשובה, כמו שנאמר
(ירמיה ג כב) 'שובו בנים שובכים ארפה
משובתיכם', כי אינם נגאלים בלי תשובה.

וזהו שאומר 'ועמי תלואים למשובתי', כמו
שאומרים שמקוים שאשיבם למקומם,
אבל משליכים הדבר עלי, שאומרים
שתשועה זו תלויה ביד השם, שהוא ירחם
עלינו ויפדנו מתוך הגלות, וזהו 'ואל על
יקראהו', 'ואל על' תרי מלי ניהו, דהינו
פעם אומרים 'אל' ה' תלויות עינינו שיגאלנו
מן הגלות הזה, וזהו מלת 'ואל', ופעם
אומרים 'על' ה' מטל העל של הגלות הזה,
כמו (תהלים נה כג) 'השלף על ה' יתברך, ואין
האמת כן, שהעקר הוא שיעשו תשובה.

והדבר הזה שהוא התשובה שבה תלויה
הגאולה אינם מתייעצים ומסכימים
יחד לעשותה, וזהו יחד לא ירומם, דהינו
אינם מסכימים יחד לעשות התרוממות
שבה יגאלו, והיא התשובה כאמור, וזהו
'יחד לא ירומם' לעשות תשובה (פרשת נצבים

ד"ה אי נמי אתם נצבים):

לשונות של אור

בטהון

מאור עינים

רבי נחום מטשרנוביל זיע"א
כל הסתר קטן או גדול מטרתו התקרבות
לבנורא יתברך

יאמין האדם באמונה שלמה, אם יבוא
עליו איזה צער ויסורין ח"ו, או
איזה הפסד אפלו מועט, שהוא בכדי לעוררו
שיתקרב אל הבורא ית', וזהו שנתצמצם
אלהותו ית' אליו כפום שיעוריה (פרשת ויצא):

ובולון: בעל עסק (ולא יושב אהל) — כי
המשכת הקדושה בגשמיות העולם היא
בעקר על ידי עבודתם של בעלי עסקים,
שעל ידי שעוסקים בענינים גשמיים של
העולם לשם שמים ומקמים בהם מצות
כו', עושים את העולם הזה הגשמי 'דירה'
להקדוש ברוך הוא; בעבודת זבולון נעשה
ה'בית זבול' — דירה לו יתברך.

טעם הקדמת זבולון ליששכר

וזהו הטעם של הקדמת זבולון (בעלי עסק)
ליששכר (יושבי אהל) — 'שמח זבולן
בצאתך (ואחר כך) ויששכר באהליך' — לפי
שבענין עשית דירה להקדוש ברוך הוא,
שזהו 'בתחתונים' דוקא, בגשמיות העולם
'שאין תחתון למטה ממנו' — יש יתרון
בעבודת זבולון על עבודת יששכר.

ויש לומר שזהו הטעם שאנו רואים כי עד
בא הזמן שמלאכתם נעשית על ידי
אחרים — לאחרי ביאת משיח (ברכות לה:) —
רב בני ישראל הם בעלי עסק ולא יושבי אהל,
ובלשון חז"ל 'הרבה עשו כר' ישמעאל
ועלתה בידן כרשב"י ולא עלתה בידן והתורה
על הרב תדבר — כי להשלים מטרה זו —
לעשות העולם הזה התחתון דירה לו יתברך,
זה נעשה בעקר על ידי זבולון דוקא, כנ"ל.
ועל פי כל הנ"ל יובן גם בנוגע ליעקב:
מפיון שדירתו של הקדוש ברוך הוא
היא בתחתונים דוקא, לכן גם קביעת עקר
דירתו של יעקב (שצדיקים דומין לבורא) קשורה
דוקא בענינו של זבולון — עבודה בגשמיות
העולם:

הפטרה

ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראהו
יחד לא ירומם (הושע יא ז)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
התעוררות לגאולה בדור האחרון

והנה בעונות כל ימי ארץ הגלות בכל
הצות לילה שהשכינה צועקת
ומתרעמת על צערה בגלות, כל העולמות
מודעעים וכוכים וצועקים עמה, והאבות
והאמהות והשבטים ומשה רבנו עליו
השלום וכל דורו וכל בני ישראל שבאותו
עולם, כלם מתחננים וכוכים לפני הקדוש
ברוך הוא באותה שעה על צערה של
שכינה עד מתי הולכת ומצטערת.

וזה הדבר בא להודיע משה רבנו עליו השלום
לנשמות העתידות להיות באותו הדור
האחרון הרואים בארץ הגלות יתרו מדאי
ואינם שמים לתת על לב מדוע ארץ הגלות

מדרגת הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק זי"ע אחר טבילתו לכבוד שבת

שמעתי מפה קדוש ישראל מוהר"ר זכריה מענדיל משענדישוב בזה הלשון: פעם אחת הייתי אצל אדמו"ר הקדוש רשכב"ה מו"ה אלימלך בעת בואו מטבילת המקנה של ערב שבת קדש, והניח עצמו על משתו ואמר בזה הלשון, מאן יכול למסבל ריחיו דבוסמין דגו עדו (פרשת ויצא):

דעת משה

רבי משה אלנקים בריעה מסו"ניץ זיע"א היה צריך לאטם אזניו מקול הכרוזים אמר הרה"ק מו"ה מו"ה אלימלך וצללה"ה, כי כשנכנס שבת לא יכול לסבל הכרוזים, והכרח לאטם אזניו מבח קדשת שבת המנוקשת באזניו וגיגע מקול הקורא (פרשת ואתחנן):

תולדות אהרן

רבי אהרן מדיטומיר זיע"א יתפלל בשבת לנצל מרמאות היצר תפלה בשבת שהקב"ה יראה לו רמאות שיצר הרע מרמה אותו בימי החל, וממילא כשיבין רמאות שלו ימאן מלשמע לו, ויסתכל על הסוף, בזה הדרך יכנס לשבת (פרשת ויצא):

שמחה

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א אלו היה יודע כמה שמחה מביא בכל העולמות היה מטיב מעשיו אם היה היהודי יודע כמה שפע ושמחה הוא גורם בכל הרקיעים במעשיו היה מטיב כל מעשיו (ד"ה והנה מלאכי):

תפלה

ישמח ישראל

רבי יחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א יעקב תקן תפלת ערבית - היכלת להתפלל אף בעת חשכות וערבוב הדעת וזה שאמרו חז"ל יעקב תקן תפלת ערבית וכו', שיוכל כל אחד ואחד להתפלל אף בעת תקף החשכה בבחינת ערב, שהדעת מערבלת היא לו מרב חטאיו ופשעיו, עם כל זה יוכל להתפלל מצד רחמנות הבורא ב"ה:

שמציעים את המטה כך ישנים, וכמו שישנים כך קמים, וכמו שקמים כך הונים כל היום (פסח קכ"א):

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א השנה כפי שמירת המחשבה במשך היום וכמ"ש כ"ק אאמור"ק הק' וצללה"ה שפשוטורים יפה - במחשבות טהורות אז ישנים גם כן יפה, בזה הלשון: אז מעו איז אויף שיינן שלאפט מעו שיינן (תהלים ז):

עבודת ה'

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטוטא זיע"א אין לחפץ הנאה והרגשה בעבודת ה' אכן יש ה' במקום הזה, כשאדם רוצה שיהיה לו הנאה והרגשה מעבודתו, אזי, ואנכי לא ידעתי, הנה בידוע שלא התחיל צדין לעשות שום עבודה:

ענוה

עבודת ישראל

רבי ישראל מסו"ניץ זיע"א צדיקים מלאים תמיד חרטה ושפלות רוח הצדיקים העובדים ה' פאמת הם מלאים חרטה ושפלות רוח, ואדרבא נדמה להם תמיד כאלו מתרחקים תמיד מקדשה, ולכן מתחזקים לעבד ה'. מה שאין פן הרשעים ואנשי שקר, לא די שפריס מאתרי ה', אף גם כל אחד דרכו לשר בעיניו ומתהלל בלבבו כי הוא ישר ונאמן ועובד ה':

תולדות יעקב

רבי יעקב מבארנוב זיע"א כאשר אומר על עצמו 'אנכי' סימן ש'לא ידעתי' אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. רצה לומר, כאשר האדם אומר על עצמו 'אנכי', אז 'לא ידעתי', נכר שאין לו ידיעה:

שבת קדש

אהבת שלום

רבי מנחם מענדל מקוסוב זיע"א

הסתר

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א יעקב אבינו החזיר בעם ישראל לא להשתנות בכל מצב יעק"א תקן תפלת הערב, והינו שהכנים בישראל מדה זו אשר החשד לא יחשיד מהם ויהי להם לב אמיץ בגבורים ובכל אפני השתנות ישארו על עמדם ויהי ביכלתם לעבר בכל המקומות המסכנים, ולא ימערו קרסלם, וישארו דבוקים בהשם יתברך (פרשת נצבים תרע"ז):

יצר

מדרש משה

רבי משה מרדכי מפילוב זיע"א הדרך הנכונה לכבישת היצר התורה בארה לנו בזה האיד יש עצה לחם כנגד היצר ותערבת רע שבאדם. והינו שאין העצה לחם כנגד הרע בפעל ממש עד שיכבשונו, אלא העצה הוא כסור מרע ועשה טוב פקש שלום ורדפהו, הינו שבמה שאדם מבקש השלמות ועושה טוב, בזה הוא ממילא סור מרע ונדחה הרע ממנו, כי נר אחד מברית הרבה חשד (שנת תרע"א):

לילה

אמת ואמונה

רבי מנחם מענדל מסוקט זיע"א התלהבות ביום מחמת הקרירות בלילה כיום אכלני הרב וקרח בלילה/ הינו ההתלהבות ביום היתה משום דקרח בלילה:

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א אהבות זרות מפריעות להתפלל משום שעל משכבו עזב אהבת השם ונדבק באהבה אחרת, על זה אחר כך אינו יכול להתפלל, וע"ז אמרו רבותינו ו"ל על הפסוק ויהי ערב ויהי בקר' - שהיום הולך אחר הלילה (לקוטים - שיר השירים א):

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א מאמר הרבי רבי זושא זיע"א ע"ד שאמר הרה"ק רבי זישא זי"ע כמו

• עמוד התפלה •

יכול לבא לעקר היראה והאהבה וההשתוקקות לעבודתו יתברך שמו ולהשיג אלקותו, רק על ידי התפלה במסירות נפש ובהתלהבות פידוע מכל ספרי הקדושים.

יעקב אבינו עמד עתה על מעלת התפלה

והנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ברכות כו.) 'ויפגע במקום' שתקן תפלת ערבית, הנה לא ידע עד עתה סוד התפלה אף היא גדולה. ומצינו שנטמן יעקב בבית מדרשו של שם ועבר ולמד תורה (ב"ר סח ה.) נמצא ידע סוד התורה, אמנם לא בא להתגלות אלקותו יתברך שמו עד עתה, שנתגלה עליו אחר שעמד על סוד התפלה.

עתה נודע לו שעל ידי תורה לבד עדין אין מגיעים לשלמות העבודה

וזה פרוש המדרש (ב"ר טו טז ז) ויקץ יעקב משנתו – ממשנתו, רצה לומר מתורתו, שנתעורר על ידי התפלה הזאת, והבין שלא בא לתכלית ההשגה על ידי התורה לחוד, ואמר אכן יש ה' במקום הזה, רצה לומר על ידי התפלה הזאת יוכל להבין יותר התגלות אלקות ממה שהשיג עד עתה על ידי התורה לחוד, ואנכי לא ידעתי סוד זה.

אין זה פי אם בית אלקים, רצה לומר כי על ידי התפלה בהתעוררות והתלהבות יכול האדם לבא ליראת הרוממות, אשר יקרא בלשון חכמינו ז"ל בית, כמאמר חז"ל (שבת לא.) חבל על דלית ליה דרתא כו'. וזה שער השמים, כי התפלה היא עקר שער השמים לבא להשגת אלקות ויראת שמים, אוצר הטוב את השמים, כי יראת ה' היא אוצרו (ישעיה לג ט), ודו"ק היטב פי נכון הוא (ר"ה ויהלום):

המתפלל בהתלהבות נעשים על ידו כל היחודים כאלו כוון אותם בפעל

ושמעתו מרבתי הקדושים זלה"ה, שאף שאין לאדם קדושה ופרישות יתרה ולא יוכל ליחד יחודים כנזכר לעיל, אפי' יעבד עבודתו - עבודה זו תפלה - בדחילו ורחימו מאד בהתלהבות יתרה והשתוקקות גדול ובמסירות נפש, אז אף שאין מיחד יחודים רק מתפלל כפשוטו בהתלהבות גדול ובמסירות נפש, אפי' כל היחודים אשר הם ראויים לתפלתו ליחד אותם השמות על אותו דבר שמתפלל עליו, הם מתחידים ממילא ועולים למקור שרשם בעולמות העליונים ומשפיעים שפע הדבר שהוא מתפלל עליו (ר"ה ויקח):

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א
כפי עבודת האדם והשתוקקותו בכל מעשיו במשך היום כך יכול לפתח פיו בתפלה

בפסוק והאבן גדולה על פי הבאר (כט ב.) והוי ליה למימר ואבן גדולה. ויתכן לרמז, כי האבן מכשול, שהוא היצר הרע, הוא נמצא בכל מקום, אבל על פי הבאר הוא גדול ביותר, והוא שאינו מניח לפתח הפה בתפלה שהיא עבודה שבלב (תענית ב.), שהיא בחינת הבאר, תורה שבעל פה שהיא תפלה, ועל זה מבקשין ה' שפתי תפתח. וכל מגמת היצר הרע לעכב התפלה, פידוע לכל עובד ה', וכראיתא (ראה זוהר ח"א קמו. תיקונין תיקון כא מב.) מאן דנצח לחויה לנסוב ברמא דמלכא.

והאמת פי אין עצה להתפלה, רק כפי עבודת האדם בכל מעשיו כך הוא יכול לפתח פה בתפלה. לכן קראוה עבודה שבלב, שתלוי בהשתוקקות הלב בכל היום בכל מעשיו. וזה הרמז ונאספו שמה כל העדרים (כט ג.), שזה תכלית הנולד מכל העבודות.

וביעקב כתיב ויגלו (פסוק י), דרשו (ב"ר ע יב) כמעביר הפקק מעל פי החביות, הרמז פי הצדיק יודע ומבין פי זה האבן הוא טוב לשמירה מעלה כמו שהחביות צריך פקק לשמר מהפסלת, והעומד בחוץ נדמה לו כאלו חס ושלום משמים מעפבין אותו ומשימין אבן על לבו, אבל הוא רק לטובה (שנת תרמ"ד):

מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפ"שטיין זיע"א

באור דברי המדרש 'ויקץ יעקב משנתו' ממשנתו

השלמות בעבודת הבורא היא על ידי תורה ותפלה יחד

והנה ידוע שעקר עבודת האדם לבא לתכלית השלמות בעבודתו יתברך שמו להשיג אלקותו יתברך שמו הוא על ידי התורה והתפלה, ולא יוכל להיות אחד בלא שני, פי לא עם הארץ חסיד (אבות פ"ב מ"ה), וגם בתורה לחוד לא ישלים נפשו כמאמר חז"ל (יבמות טז.) כל האומר אין אלא תורה אין לו תורה.

כי בודאי על ידי עסק התורה לשמה יכול לבא לקדושה גדולה, כשלומד לשמה ומדבק עצמו בנפשו רוחו ונשמתו באותיות התורה, אמנם אף על פי כן לא

• עמוד התפלה •

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

קדם יתפלל האדם על מלכות שמים ואחרי כן על צרכי עצמו

'ויפגע במקום וילץ שם' וגו' (כח יא). ופרש רש"י פגיעה זו תפלה. יבאר בשנעדים משנה (ובחים פ"ב מ"ה) זה הכלל אמר רבי יהודה אם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן אינו חייב פרת ואם מחשבת הזמן קודם למחשבת המקום פגול וחסרים עליו כו'.

יש לרמז בדבריהם, כי הנה האדם צריך להתפלל, ובעמדו לפני ה' ידע פי כל צרכי תמודי תבל ועניני הזמן אינם העיקרי בכח התפלה, אף כי ההכרח מביאו לזה, צריך הפרנסה והבריאות, עם כל זה אין זה העקר.

אך זאת תורת האדם, שיתכונן בעקר תפלתו שיתגדל ויתקדש שמייה רבא, ואחר כך על יסוד הנאמן הזה יתפלל גם פן על צרכי עצמו בעניני עולם הזה השייכים לעבודת הבורא בקיום הגוף בבריאות ובפרנסה, וזה ההכרח לא יגנה, כי כן אמרו חכמינו ז"ל (ע"ז ג.) שעה ראשונה יושב ושונה, שניה יושב ודן, ואחר כך זן ומפרנס, פן האדם צריך לכונן השעות בהקדמת כבוד השם ברוף הוא ראשונה, פי כן יסדו רז"ל סדר מלכות ראשונה לזכרונות, להקדים כבוד שמים תחלה לשאלת צרכיו.

ועל דרך זה רמז רבי יהודה אם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן, הינו מחשבת המקום ברוף הוא קודם בתפלתו למחשבת צרכי גופו בעולם הזה, אינו חייב, ואם מחשבת הזמן קודם, פגול הוא וחסרי.

וכן הרמז ויפגע במקום, פי יעקב אבינו עליו השלום התפלל תחלה על כבוד המקום ברוף הוא ועל בגנין בית המקדש, כמבאר במדרש רבה (סח ט), ואחר כך התפלל יעקב אבינו 'אם יהיה אלהים עמדי וגו' ונתן לי לחם לאכל וגו' ושכתי בשלום' וגו':

לחולים, 'ומתיר אסורים' יהי רצון שיצאו האסורים מן השבי.

וזהו פונת אָמְרָם ו"ל (ברכות ו.) על הפסוק (מלכים א' ח כח) 'לשמע אֵל הַרְנָה וְאֵל הַתְּפִלָּה' - במקום רנה שם תהא תפלה, פרוש פי רנה היא לשון שיר ושבח, וזהו 'במקום רנה' פרוש בשעה שתאמרו השבתי, הינו שלש הראשונות, שם תהא תפלה (ר"ה והנה אנכי):

ישראל ועל כל יחיד בפרט, ושלש האחרונות הן בקשה שתתקבל תפלתנו.

ועם כל זה תפלת שמונה עשרה בכלל נקראת תפלה, פי האישי המשכיל ראוי שיבקש ויתפלל אף בשלש ראשונות, כמו 'מכללל חיים בחסד' ראוי שיחשב בדרך בקשה גם בן שיהיה בן, וכמו בן 'סומך נופלים' שיהא סמיכה לנופלים, ירופא חולים' יהי רצון שיהיה רפואה

אהבת שלום

רבי מנחם מענדל מקוסוב זיע"א

גם בשלש ברכות הראשונות יתפלל במחשבתו בדרך בקשה

הנה אמרו ו"ל: לעולם יסדר אדם שבחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך יתפלל (ברכות לב), ולזה תקנו אנשי כנסת הגדולה שלש ראשונות בתפלת שמונה עשרה לסדר שבחו של מקום, וי"ב האמצעיות הן התפלות והבקשות על כללות

אוצרות גאוני הדורות

משום 'ביומו תתן שכרו' לא השליח ולא המשלח. ואמנם 'אנכי' ולא 'יהיה לך' מפי הגבורה שמענו, ולזה צריך לשלם בעולם הזה משום 'ביומו תתן שכרו', ודבור זה מפי הגבורה שמענו, עכ"ד ז"ל.

ובזה יובן, והיה זרעו כעפר הארץ ופרצת וכו' ונברכו וכו', ואם תאמר ואיך יתכן זה והלא שכר מצות בהאי עלמא ליכא, ומהיכן יבואו הטובות האלו. לזה אמר והנה אנכי עמך, רצה לומר דבור 'אנכי' של עשרת הדברות הוא יהיה 'עמך' בעולם הזה לקבל שכר בו, כי על דבור 'אנכי' צריך לשלם בעולם הזה משום 'ביומו תתן שכרו', ואינו שיהי בו מאמר שכר מצות בהאי עלמא ליכא.

והגם שעדין לא נתנה תורה, עם כל זה כבר ידוע שכל הבטחות ודבורים שהבטיח הקב"ה לאבותינו הקדושים, הכל הוא על לעתיד מה שירצה להיטיב לישראל וירעם אחריהם.

הוא אחר שיצא מלמוד באר שהיא התורה במקום שבע, ראשי תבות למפרע בבית שם עבר. 'שבע' במספר קטן ע"ה והכולל גימטריא י"ד, רמז על י"ד שנה שלמד כמו שאמרו ו"ל.

ושמא תאמר ולמה עכב יעקב מלקים צואת אביו י"ד שנה, לזה אמר שהטעם הוא עד שוילך חרנה, רצונו לומר תרון אף של עשו. ונוטריקון תרן הרשע, שהוא עשו כפי שלא פגע בו בדרך כמו שאמרו ו"ל.

ואפשר רמז עוד למה שאמרו ו"ל (עין עירובין יג.) שהענו זוכה לתורה לכונן ההלכה. גם אמרו זכרונם לברכה, שהענו אין לו פחד מגזרת הדין, כמו שכתוב (תהלים נא ט) 'זכחי אלהים רוח נשברה'. וזהו שכתוב **ויצא יעקב** לשון עגנה ושללות, ורצונו לומר **ויצא הענו** מלא באר שבע כמו שאמרו ו"ל, וילך מעליו חרנה שהוא הדין.

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח ט)

נפש דוד

רבי דוד טבל מליסא זצ"ל

קפיצת תרו לקראת יעקב אבינו

כתב רש"י ו"ל כל תבה שצריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה ה"א בסופה. אף כל מקום שנוצר כף בתורה טעמא בעי למה לא כתב הכתוב למ"ד בתחלה.

וכאן יש לומר טעם, כי אמרו רז"ל (ב"ר סח ת, חולין צא:) שקפצה לו הארץ, ויש לו כב' אפנים, או שקפצה באר שבע והוליקהו לארץ או שקפצה תרן לקראתו, וכאמת זה יותר כבוד לומר שקפצה תרן לקראתו, כמו שאמרו רז"ל (חולין צא:) שהיו האנגנים מריבים זו עם זו עלי ניח צדיק ראשו, גם כאן באר שבע לא רצתה שיצא הצדיק ממנה, אף תרן קפצה שיבוא לתוכה, וזהו שרמזה התורה **ויצא יעקב מבאר שבע** כיצד, וילך חרנה, שתרן הלכה לקראתו, ולזה הטעם לא כתבה למ"ד בתחלה רק וילך חרנה כלומר שתרן הלכה.

ויקח יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כח טז)

אור ישראל

רבי ישראל איסר יהודה מאלין זצ"ל

השראת השכינה בהר המוריה בקביעות

ותמונה לכאורה, היא ידע מתחלה שהוא מקום בית המקדש, לפי דברי תז"ל ומוכא ברש"י ו"ל על פסוק ויפגעו. וגם בפסוק שאחרי זה שאמר 'אין זה פי אם בית אלקים' אינו מוכן לפי זה.

ונראה לי על פי דברי רז"ל (פסחים פח.), 'לא פאברהם שקראו הר, ולא פיצחק שקראו שדה, אלא פיעקב שקראו בית.'

והיה זרעו כעפר הארץ וגו' והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך (כח יז-טז)

אדרת אליהו

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

ישראל נזונים בעולם הזה בזכות מצות

'אנכי' ולא יהיה לך'

יובן קשור הפסוקים, דיודע מה שהקשו המקרשים ו"ל איך שכר מצות בהאי עלמא ליכא, והא כתיב (דברים כד טו) 'ביומו תתן שכרו', ואדרבא צריך לשלם בעולם הזה. ותרצו בהמצות נצטוו ישראל על ידי שליח, הוא משה רבנו ע"ה, וקיימא לן (ב"מ קיא.) השוכר על ידי שליח אינו עובר

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

רמז הכתוב על ארבע עשרה שנה שלמד

יעקב בבית שם ועבר

רמז למה שאמרו ו"ל (ב"ר סח ה) שאחר שיצא מבית אביו עקם הדרך והלך ולמד י"ד שנה בבית שם ועבר. וכתב הרב רבי משה אלשיך ו"ל, שעשה בן מפני פחד אחיו עשו שלא ירדף אחריו, ואחר כך הלך לתרן.

וזהו ויצא, ראשי תבות ונקם יעקב צואת אביו, ואימתי קים יעקב צואת אביו,

עם לאה, זה גרם לו עוד אהבה יתרה
נוספת על אהבתה שמקדם, בראותו צדקתה
הגדולה.

**ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר
יעקב אל לבו שלחני ואלכה אל מקומי
ולארצתי (ל כה)**

שערי רחמים

רבי מנחם מאזוז זצ"ל

כשנולד יוסף הוכח שגם רחל היא זווגו
של יעקב

כתב רש"י עה"פ "כאשר ילדה רחל את
יוסף", 'משנולד שטנו של עשו.
שנאמר "והיה בית יעקב אש ובית יוסף
להבה ובית עשו לקש" (עובדיה א, יח), אש
בלא להבה אינו שולט למרחוק. משנולד
יוסף, בטח יעקב בהקב"ה ורצה לשוב.

והנה יש לשאל, היכן מצינו שיוסף היה
שטן לעשו. ואף שמוכא במדרש
(כ"ר עג, ז) 'מסרת בנידונו שאין בני עשו
נופלים אלא ביד בני בניה של רחל', אף
היכן מצינו שיוסף עצמו היה שטן לעשו.

ויובן, בהקדים את מה שכתב 'ספר
חסידים' (סי' עפג), על דברי הגמ'
במו"ק (יח:) 'שפסקה פי מתר לאדם לארס
אשה בחל המועד, מהטעם 'שמא יקדמונו
אחר ברחמים'. וכתב, שאין הפונה שיפסיד
את זווגו לגמרי, אלא שמא יקדמונו אחר,
ומיד אחר כך יגרש אותה, ולא יזכה ממנה
לילדים.

ועל פי זה כתב החיד"א בספרו 'ראש
דוד' עה"פ "וישא את עיניו וירא
את הנשים ואת הילדים ויאמר מי אלה
לך ויאמר הילדים אשר חנן אלהים את
עבדך" (בראשית לג, ה), 'שכאשר ראה עשו
שיעקב נשא את רחל ואת לאה, שאל "מי
אלה לך", כלומר, כיצד נשאת את שתייהן,
הרי אחת שיכת לי, שמא על ידי תפלתך
הקדמת אותי ועתיד אתה לגרש אחת מהן
ולתתה לי. השיבו יעקב "הילדים אשר
חנן אלהים את עבדך", מכך שיש לי
משתייהן ילדים, מכרח שלא לקחתי אף
אחת מהן על ידי תפלה להקדימך.

ובזה תובן פנות רש"י שיוסף הוא שטנו
של עשו, משום שעשו חשב שאחת
מנשותיו של יעקב שיכת לו, והוא לקחה
על ידי תפלה, ולכן צריך לגרשה. והנה,
תחלה ילדה לאה, ובזה הוכח שהיא זווגו
של יעקב, ולאחר שנולד יוסף, הוכח שגם

לכן, והיה צריך לומר 'בן בתואל בן נחור'.

ויובן, בהקדים את המדרש (בראשית רבה)
עה"פ "ויישם (כף הוא הקרי, אף
ה'קתיב' הוא זייסם) לפניו לאכל ויאמר לא
אכל עד אם דברתי דברי ויאמר דבר"
(בראשית כד, לג). 'ביון שנכנסו לבית, הניח
(בתואל) הקערה לפניו (לפני אליעזר), וסם המנות
בתוכה שנאמר "ויישם", זייסם' פתוב
(כלומר פתוב זייסם, אלא שהאות ש והאות ס
מתחלפות, ונקראות זיי ס'), סם המנות הניחו
לפניו לאכל, מיד עמדה ברפת אברהם
נכח מלאך, והחליף הקערה לפני בתואל,
ואכל ומת באותו הלילה'.

מעתה יובן, יעקב לא רצה להזכיר את
בתואל לפני אנשי ארם נהרים,
כדי שלא יזכרו בכך שבתואל נסה להרג
את אליעזר, ולבסוף מת בעצמו מאותו
סם המנות, וכך לא תתעורר מחלקת, כמו
שכתוב "שנאה תעורר מדנים" (משלי י, יב),
כלומר שעל ידי שמזכירים את השנאה זה
גורם לעורר שוב את המריבה. ויעקב למד
זאת מרבה אמו, שכאשר שלחה אותו
לחרן, אמרה לו "ועתה בני שמע בקלי
וקים ברח לך אל לבן אחי חרנה" (שם כז,
מג), ולא אמרה לך אל בית בתואל אבי,
רמזה לו בכך, שלא יזכיר להם את בתואל,
כדי שלא יזכרו במה שקרה לו וישנאו
את יעקב. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

**ויאהב גם את רחל מלאה ויעבד עמו עוד
שבע שנים אחרות (כט ל)**

הרי בשמים

רבי יעקב יוסף גינו זצ"ל

אהבת יעקב לרחל בזכות ותנוחה

כבר נתקשו בזה המפרשים ו"ל ונראה
דהנה רש"י ו"ל פרוש שכאשר ראתה
רחל שמכניסין לו לאה אמרה עתה תפלים
אחותי, עמדה ומסרה הסימנין ללאה, עין
שם. אם כן אחר כך כאשר נתודע דבר
זה ליעקב אבינו ע"ה, מלבד זאת מה
שאהב את רחל והיתה אצלו עקרת הבית,
אמנם המעשה הזאת אשר עשתה עם
אחותה גרמה לה עוד אהבה ביתר שאת
ויתר עז, בראותו אותו הצדיק גדל כשרון
מעשיה הטובים וישרת צדקת לבבה הנאמן
לפני ה' ונאנשים, אהב אותה עוד יותר
כמקדם.

וזהו הפונה ויאהב גם את רחל מלאה,
פרוש ממעשה זאת אשר נתודע לו שעשתה

והענין הוא בזה, כל אחד קרא לפי ערך
קביעות השכינה שירדה למטה. ובחינת
שדה על כל פנים יותר קבוע מבחינת הר,
שאינו מצוי שם ההלוחף והישיבה כלל,
ובשניהם יחד אין קביעות כל כך כמו
בבית.

והנה יעקב אבינו ע"ה, אם פי ידע גם
מתחלה שבמקום זה - מקום
המקדש שהשכינה שורה, אכל החזיק
בשיטת אביו שקראו 'שדה', שעל כל פנים
אין בקביעות כל כך השראת השכינה עד
שתהיה נמצאת אף בעת שינת האדם, ורי
שנאמר שהשראת השכינה שם בעת התפלה
וכיוצא בזה, כפי הבחינה של שדה.

וזה שאמר ויימז יעקב משנתו ויאמר אבו
יש ה' במקום הזה, שלא על פי
התעוררות והכנת קדשה מצד האדם
במחשבת קדשה וטהרה בעת התפלה
וכיוצא בזה. וזה שאמר ונאנכי לא ידעתי,
הינו שחשב מתחלה שהיא בבחינת 'שדה',
ואין השראת השכינה בקביעות כל כך
כנ"ל. וזה שאמר ויירא ויאמר כו' אין זה
פי אם 'בית' אלקים. וזה שכתוב בסוף
הענין ויקרא את שם המקום ההוא 'בית
אל' שהוא כנ"ל.

**וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם
(כט א)**

אמרי אש

רבי מאיר אייזנשטטר זצ"ל

מאנו רגליו של יעקב אבינו ללכת לחרן

ונראה הפונה משום שהיו רגליו רגילות
ללכת מבתי בית המדרש של שם
לבית המדרש של עבר, ולא רצו רגליו
ללכת למקום אחר לחרן במקום נכר, על
פן כשרצה יעקב ללכת לשם לחרן הכריח
לשאת את רגליו, וזה שאמר וישא יעקב
את רגליו, הינו שהכריח לשאת את רגליו.

**ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור
ויאמרו ידענו (כט ה)**

תמדת ימים

רבי שלום שבזי זצ"ל

יעקב לא הזכיר את שמו של בתואל
כדי שלא לעורר מחלקת

יש לשאל, מדוע יעקב קרא ללבן 'בן
נחור', הלא נחור היה אבי אביו של

רחל היא זוווגו של יעקב, ובוה נחשב יוסף לשוטנו של עשו. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

עד הגל הזה ועדה המצבה אם אני לא אעבר אליך את הגל הזה ואם אתה לא תעבר אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה (לא נב)

חזושי מהרי"ל דיסקין

רבי משה יהושע יהודה ליב דיסקין זצ"ל

עדות הגל והמצבה כדיו שני עדים

וקשה דפתח בגל לחודיה, דהינו אם אני לא אעבר אליך את הגל הזה, וסיס בתרתי בגל ומצבה. ויש לתרץ דלכן היה לו דין בן נח, דכן נח די לו בעד אהד כדאימא במסכת סנהדרין (טו). אבל יעקב היה לו דין ישראל, דעל פי שנים עדים יקום דבר, ובעד אהד לא סגי.

על בן אמר לו לכן, אם אני לא אעבר אליך את הגל הזה, דבשבילי שאני בן נח די בעד אהד, ואם אתה דיש לך דין ישראל דצריך שני עדים, לא תעבר אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת, דבשבילך צריך שני עדים.

תפלת ערבית

שבת מוסר

רבי אליהו הכהן זצ"ל

תפלת ערבית ראש לכל התפלות

ותפלת ערבית שים תחלה לכל התפלות, כי יעקב אבינו תקנה, והקב"ה עשאו ראש לכל האבות, שנאמר (בראשית כח יג) 'והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, בתחלה הזכיר שמו הקדוש עליו ואחר כך אלהי אברהם ואלהי יצחק. (פרק טו)

שערי קדשה

רבי חיים וויטאל זצ"ל

להתחזק בכנות תפלת ערבית כדי להנצל מהמזיקים הרוצים לשכח על האדם

הזהר מאד בתפלת המנוחה, כי לא נענה אליהו ז"ל אלא בתפלת המנוחה, ועוד כי שעת דין גמור הוא, כי פנה היום ונטו צללי ערב. וביותר הזהר בתפלת ערבית, אשר כבר החשף יכסה ארץ, וכל המזיקים מתעוררים לחנות על גוף האדם

ועל נפשו בעלותה לתת חשבון ליוצרה. (שער ו ח"א)

אור הישר

רבי מאיר פופרט זצ"ל

תקנו לומר 'והוא רחום' להנצל מהסטרא אחרא

טעם שנקרא התחלת הלילה 'ערב', כי אז מתעוררים הסטרא אחרא הנמשכים מערב רב, ובהיות פי הלילה זמן שליטת הדינים, על בן דנין את הרשעים בגיהנום בלילה על חד תרין ביממא, ועל זה תקנו לומר 'והוא רחום' להגן עלן מפחד סטרא אחרא ומפחד דגיהנום. ובשבת דליכא פחדא דגיהנום ולא דינא, אסור לומר 'והוא רחום בערבית', שלא להתעורר לדינים, כי צריכין אנו להראות דלית לה רשות בשבת.

ובשביל פחד המזיקים המושלים בלילה פנזפר, אנו אומרים בערבית 'ושמר צאתנו ובואנו וכו', כי עכשו שאין לנו קרבנות פנזפר צריכין אנו לבקש הרבה הצלות להנצל מהם. (עמוד העבודה פ"ו)

נתיבות עולם

רבי יהודה לינא מפראג זצ"ל

שעבוד הנפש להקב"ה בתפלת ערבית

וכאשר הוא בערב, אשר האדם כבר הוא יגע מן העסקים והטרדות שהיה לו עד אותה שעה, ונפשו מבקשת מנוחה. ודבר זה שיף לנפש, לפי שהנפש היא בעלת מלאכה ובעלת תנועה כמו שהתבאר פעמים הרבה דבר זה, ובלילה היא מבקשת המנוחה והמרנוע, ועל ידי השנה חוזרת לתקונה [וכו].

ולפיכך אמרו חכמים, שלא לישן בערב קדם התפלה, וגם לא יאכל וישתה, רק יתפלל, שבוה נראה שהאדם משעבד נפשו אל השם יתברך, שהוא יגע מן התנועה ומבקש המנוחה, ועם כל זה משעבד נפשו ומתפלל. (נתיב העבודה פ"ג)

קב הישר

רבי צבי הירש קאיינדנאוור זצ"ל

להתיש כח הסטרא אחרא

והנראה לפרש על פי הגמרא (ברכות כו): דאמרין תפלה פנזפר קרבנות תקנום, תפלת שחרית נגד תמיד של שחרית,

מוספים נגד קרבן מוסף, תפלת מנוחה נגד תמיד שבין הערבים, תפלת ערבית פנזפר איברים ופדרים שלא נתעכלו על גבי המזבח ונתפקעו מעל גבי מזבח, שהזיחה התורה להפנהים להחזיר האיברים ופדרים על גבי המזבח, ולכן היה האש של המזבח יוקד כל הלילה.

והענין הוא מבאר בזהר פרשת תרומה (ח"ב קל), כי העשן של כל הקרבנות היה עולה במישור, מה שאין בן העשן של איברים ופדרים שפקעו מעל גבי המזבח וכשחזרין ומעלין אותן על גבי המזבח מבערב, היה העשן מתעקם והולך לצד צפון אשר שם דירת הסטרא אחרא, ומן העשן שהוא הם יונקים ולא יוכלו לקטרג על ישראל [וכו].

והנה העשן הנ"ל הוא מזון לאותן המקטרגים שישארו במקום ולא תפשטו על העולם, וכנגד זה תקנו תפלת ערבית באשר פתות הנזכרים יוצאים מערב רב, ועל בן נקראת 'תפלת ערב' להתיש כח הנזכרים, וצריך האדם לכוון היטיב בתפלת ערבית כדי להתיש כח הסטרא אחרא הנ"ל, וכיותר בפרט בגלות המר הזה. (פרק ט)

דברי אליהו

רבי אליהו מוויילנא זצ"ל

לא נשתנה שמו של יעקב אבינו לגמרי למעו דעו שהוא תפלת ערבית

שמו של יעקב לא נשתנה לגמרי, דלמאן דאמר תפלות אבות תקנום, מרמז בשמותם התפלות שהתקינו, כי באברהם אות השני משמו הוא ב' לרמז על תפלת בקר שהתקין, וכי יצחק אות השני משמו הוא צ' לרמז על התפלה שהתקין תפלת צהרים והיא מנוחה, וכי יעקב אות השני משמו הוא ע' לרמז על תפלת ערבית שהתקין, לכן לא נשתנה שמו לגמרי למען ידעו דור אחרון כי תפלת ערבית מזיד זאת לנו. (פרי לך לך)

ארץ צבי

רבי אריה צבי פרומר זצ"ל

המתפלל תפלת ערבית כראוי יש לו נגיחה ביעקב אבינו

תפלת ערבית אין לה קבע (ברכות כו). ולכאורה גוי ליה למימר כל הלילה כמו דאמרין התם 'תפלת המוספין כל היום'.

בו, ויוכל להשיג הארה שאין לה בטול והסרה לעולם, פעין יעקב אבינו לא מת, וזה פרוש תפלת ערבית אין לה קבע'.
ועוד מצינו דנחלת יעקב הוא בלי מצרים (שבת קיח:), והוא גם כן פעין צורת יעקב אבינו ע"ה שלא מת ואין לו גבול, כן נחלתו היא דבר שאין לו גבול ומצרים, ואין לה הסרה לעולם. (פר ויחי)

כאלו נוגע בו, דמדמה התם לכמו של ענבים, פיון שאדם נוגע בו מיד דובב, אף האומר דבר שמועה מפי תלמיד חכם מיד דובב, עין שם. הנה דעל ידי אמירת דברי תורה מפיו חשיב כנוגע בו [וכו.].
וככה בתפלת ערבית שתקן יעקב אבינו ע"ה יש בה חלק נשמתו, ובאמצעות תפלת ערבית אפשר לאדם להיות לו נגיעה

ונראה לפרש דרוך רמז, דייעקב תקן תפלת ערב, וכמו דייעקב אבינו לא מת, כמו כן פעל בתפלה שלו שהארת תפלת ערבית לא תחבטל לעולם, ומי שזוכה להתפלל תפלת ערבית פראוי יש לו על ידי זה נגיעה ביעקב אבינו ע"ה, כעין המבאר בש"ס (בכורות לא:): דהאומר דברי תורה בשם תלמיד חכם שנפטר, חשיב

מעשי צדיקים

בעל כרחו הכרח חסיד לקבל, אמר גם זו לטובה' ונסע לביתו, חתן את בתו בהרחבה מהסכום הגדול שקבל בעל כרחו מידי הפריץ, מתוך הודאה לה' על העבר ובקשה על העתיד, לא ארכו הימים, ובהגלת הלוטו זכה הפרטיס שנתו לו השר בעל כרחו, בסך עצום של אלפי זהובים.

נענה לו רבי לוי יצחק והבטיחו שבמהרה יזמין לו הקב"ה מעות, אף טרם יזכה בהגלת הלוטו המיחלת, החסיד נפרד מרבו ויצא לדרך, בטוח בה' ובישועתו.

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כה י) **ברט"י**, מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רשם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודיה הוא זיוה הוא הדרך, יצא משם פנה הודיה פנה זיוה פנה הדרך.

מיד קם ונסע לרבו הקדוש מברדיטשוב, כאשר בא אל הקדש פנימה פתח הרבי ואמר, "ראיתי כי המזל שלך משפל עד עפר, לכן הכרחתי לשלח את בעל החלומות' שיבדר על לב הפריץ שיחליף אתך", כי ראיתי שכרטיס שלו ירויח ולא שלך, והאלף זהובים שהוסיף לה, ען אמרת שמכרח אתה להשיא את בתך, לכן מתחלה היה לה ישועה קטנה, ואחר כך ישועה גדולה.

באמצע הדרך סר ללון בבית מרוח על אם הדרך, בלילה ההוא הגיע למקום פריץ חשוב ומכבד, שנשאר בבית המרוח ללינת הלילה, וישן ויחלם כי בחדר סמוך יש יהודי שברשותו כרטיס לוטו שמזלו עומד לו, לכן כדאי לו להתחלף עמו ולתן לו את הכרטיס לוטו שיש ברשותו שהוא אינו שונה מאומה.

אחר שיצא הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א את העיר זליכוב ועבר לפינסק, בא אליו אחד ממתנגדיו וטען כנגדו, "יעקב אבינו יצא את באר שבע, ויציאתו עשתה רשם כפי שמספרים חז"ל שיציאת צדיק מן המקום עושה רשם, ואלו מר יצא את זליכוב, ואין כל רשם לדרך, העיר כמנהגה נוהגת".

עובדא זו ספר הרה"ק הצמח צדיק מויד'ניץ זיע"א לחסיד ר' אליעזר קליוויר מסערט, בעת שהגיע להזכיר את עצמו לישועה לפניו, כשסים לספר לו זאת, פרש על פי זה את אשר אמר הקב"ה ליעקב אבינו.

התעורר הפריץ והנה חלום, וישן ויחלם שנית אותו הדבר ותפעם רוחו, מיד עמד ממשכבו וצוה על משרתו שיחקר אם יש בבית האכסניה אורחים נוספים, ואם ימצא יהודי, שיקרא אותו אליו מיד.

החזיר לו רבי לוי יצחק, "רק צדיקים מרגישים ביציאת הצדיק, אלה שאינם צדיקים אינם מרגישים מאומה. יעקב אבינו יצא את באר שבע ונשארו בה יצחק ורבקה, והם הרגישו ברשם, אתה, מה לה ולרשמים הללו". (חסידים מספרים)

והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך (כה טו)

כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי, כלומר, אפלו עד שתבוא הישועה הגדולה, בכל זה לא אעזבך ויהיה לה ישועה קטנה על כל פנים מתחלה, וכאשר תבוא הישועה הגדולה, בודאי יהיה טוב סלה. (אבן שתיה)

אחר חפוש קצר מצא המשרת את היהודי ישן שנת ישרים, על אתר הקיצו בחזקה, וכפה עליו להתיצב לאלתר לפני אדונו הפריץ אשר חקר אותו עד ששמע מפיו כי הוא אכן מחזיק באמתחתו כרטיס לוטו.

לפני הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א הגיע חסיד מאנשי שלומו שמלפנים היה גביר נכבד בעמיו, וספר על מצבו ומעמדו כי ברע הוא, הוא ירד מנכסיו ונעשה בעל חוב גדול, אף למזלו הדרך עדין לא התפרסם בין הבירות.

מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים (כה יז)

נכנס אורח לבית הכנסת של אחד הערים, וכאב לראות כי הבגן במצב גרוע מאד והגבאים אינם דואגים לבדק הבית, פתח ואמר, 'מה נורא המקום הזה, רואים שאין זה כי אם בית אלקים, אלו היה זה ביתו של ראש הקהל, או אפלו אחד

אמר לו הפריץ, גם תחת ידי יש כרטיס מעין זה, בוא ונחליף זה עם זה, ואתו לה בעבור החליפין סך של כמה זהובי כסף, אף החסיד שהיה בטוח בהבטחת רבו שכרטיסו הולך להגריל, לא הסכים בשום אופן לחליפין, ואף כשרצה השר לתת לו סך עצום של אלף זהובים, לא היה מוכן להתחלף עמו.

אמר לו הרבי מברדיטשוב, "תקנה כרטיס לוטו, ותרויח בו מעות הרבה", ענה החסיד, "אני מאמין באמונה שלמה שהבטחת הרבי תעשה פרות, אף עד הגלת הלוטו יעברו מספר חדשים ובינתיים צריך אני להשיא את בתי, וכסף מנלן".

מחברי הקהלה, הוא לא היה במצב כזה. (אמירה יפה)

ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש וגו' והיה ה' לי לאלקים (כח כ-כא)

ישב הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א במחצת חב"ו תלמידי רבם הרה"ק רבי דב בער ממעזריטש זיע"א, והתעודו יחדיו, נענה רבי שניאור זלמן ואמר, "לחיים, יהי רצון שהש"ת יעזר לנו בגשמיות וברוחניות".

להערת חב"ו מדוע הקדים גשמיות לרוחניות, אמר, הלא גם ביעקב אבינו מצינו שהקדים גשמיות לרוחניות באמרו 'ונתן לי לחם לאכל וגו', הרי גשמיות, ורק אחר כך 'והיה ה' לי לאלקים', שזה רוחניות.

אמרו לו, הרי בפסוק מדבר אודות הגשמיות של יעקב אבינו, וכיצד נתן להשוות את צרכיו הגשמיים שהיו במדרגה גבוהה מאד, לעמת צרכיו הפשוטים, והוא ענה, הרי שם מדבר על גשמיות כנגד הרוחניות של יעקב אבינו בעצמו.

כך אף היה בעת החתונה הגדולה של נכדי הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א ורבי שניאור זלמן, הסבו בראש השלחן שני הסבים הצדיקים, בעת סעודת הנשואין פנה בעל התניא אל מחתנו הרבי מברדיטשוב ואמר, "לחיים מחתן, השם יתברך יעזר לנו בגשמיות וברוחניות".

תמה רבי לוי יצחק ושאל, הא כיצד, מחתן, גשמיות קודמת לרוחניות, השיב בעל התניא, כך מצינו אצל יעקב אבינו בפרשת ויצא, 'ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש', והיה ה' לי לאלקים, הרי שהקדים גשמיות לרוחניות.

שאל הרבי מברדיטשוב, "כלום יש לדמות את הגשמיות של יעקב אבינו לזו שלנו", רבי שניאור זלמן השיב בשאלה, "וכלום יש לדמות את הרוחניות שלנו לזו של יעקב אבינו". (שמועות וסיפורים)

ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש (כח כ)

נראה לפרש על פי מה שאמר לי הרה"ק רבי יהושע מטאמאטוב זיע"א, ששמע מפי הרה"ק רבי יחיאל מאיר ממוגליניצא זיע"א לפרש בדרך צחות מה שנגאמר

בזמר 'איש חסיד', 'יזכר לך עתה אתמול אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ'.

מעשה בחסיד עני שלא היה ברשותו עבור חלות לצרכי שבת, על פן לקח בערב שבת את בגדי החל שלו ונתנם כמשכון עבור הלוואה לצורך רכישת צרכי שבת, כי הלא אמר הקב"ה 'לוי עלי ואני פורע'.

כשהגיע מוצאי שבת והוא נזקק לבגדי החל, אך בידו לא היה מעות לפדותם, אמר החסיד לפני הקב"ה, "רבנו של עולם, 'יזכר לך עתה אתמול אשר דברת', בערב שבת אמרת 'לוי עלי ואני פורע', על פן ראה שיהיה לי מעות לפרע לפדות הבגדים".

על פי זה אפשר לפרש, 'ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש', שיהיה לי הבגד ללבש, ולא לתן הבגד עבור משכון, זאת על ידי שיהיה ברשותי בכל עת 'לחם לאכל'. (בנין זוד)

ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר (כט י) **ברש"י**, כמי שמעביר את הפקק מעל פי צלוחית להודיעך שפחו גדול.

בעת ששהה הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זיע"א בעירת הנפש זעמרינג שליד וינה, הגיע לעירה אחינו הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן טשורנוביץ זיע"א, כדי לעשות את השבת במחצתו ולהתפלל עמו במקום אכסניתו.

אחר התפלה נשאר רבי מנחם נחום בבית האכסניה לחזות בעבודת קדשו בעת שמקדש על היום, והבחין כי בעת שהרבי אומר 'שלוש עליכם' ואשת חיל, הוא מסיר את הפקק של בקבוק היין העומד על השלחן ומחזירו מספר פעמים.

כשיצא רבי מנחם נחום לאכסניתו אחר קדוש, התלנה אליו גבא של רבי ישראל מטשורטקוב ורבי מנחם נחום שאל האם בכל שבת לפני קדוש נוהג הרבי להסיר את הפקק ולהחזירו, והאם כך עשה גם אביו הרה"ק רבי יוד משה מטשורטקוב זיע"א.

הנבאי הוטיק השיב כי הרבי אכן נוהג לעשות זאת מדי שבת, אך הגם שאביו מעולם לא נהג כך, חותנו הרה"ק רבי אברהם יעקב מסיגורא זיע"א אכן היה עושה כזאת מדי שבת לפני קדוש, והוא מעולם לא הבין את פשר הדבר.

ענה הרבי מבאיאן טשורנוביץ כי פנארה הטעם לזה הוא על פי הכתוב 'ויגל יעקב את האבן מעל פי הבאר', ואיתא ש'ויגל את האבן, מרמז על האבן נגף שהיא היצר הרע, ולפני קדוש זה הזמן להתעורר בתשובה כי בקדוש מעידים על גריאת שמים וארץ ורשע פסול לעדות.

בהיות ולפני הקדוש זמן תשובה, וזה מרמז בבחינה של 'ויגל את האבן מעל פי הבאר', שמסירים את אבן הנגף, וכפרושו של רש"י, כאדם המעביר את הפקק מעל גבי הצלוחית מלמד שפחו גדול.

נראה שזו היא פונתו של דודי מטשורטקוב בעת הסירו את הפקק מהבקבוק, 'כאדם המעביר את הפקק מעל גבי הצלוחית', שהרי הבאר הוא לבו של האדם ולפעמים מנחת על הלב אכן גדולה, וצדיק הדור שנקרא יעקב, יכול לגולל את האבן מעל לבותיהם של חסידיו ולעוררם לתשובה. (סם מסמעון - עיר הגולה)

ותקנא רחל באחתה (ל א) **ברש"י**, קנאה במעשיה הטובים.

בשנותיו האחרונות של הרה"ק רבי מנחם מנדל מקווצק זיע"א, הוא מעט לצאת אל הצבור והתריסים בביתו היו מזגפים ברב שעות היממה.

בעת שהיה הרה"ק החדושי הרי"ם זיע"א מגיע לחצר הקדש של רבו בקווצק, הוא היה נוהג להסתובב אנה ואנה בחצר בית המדרש מסביב לבית הרבי, כשהוא אוחז שרעפי קדש.

פעם התבונן במעשיו אחד החסידים מגדולי החב"א, לפתע נפתח התריס בחלון הרבי, והוא הכריז בקול גדול כנגדו, 'ותקנא רחל באחתה', ומיד התריס נסגר. תמה החסיד וביא לפני הרה"ק רבי חנוך העניף מאלכסנדר זיע"א, לבקשו שיפרש לו את דברי הרבי.

אמר לו הרבי מאלכסנדר, הרבי הכיר בך שאתה מקנא במעשיו הטובים של החדושי הרי"ם, כמו שמפרש רש"י הקדוש על הפסוק 'ותקנא רחל באחתה', שקנאה במעשיה הטובים. (תורת חנוך)

פרשת ויצא

אֶת עַנְיִי וְאֶת יְגִיעַ פְּנֵי רַאֲהַ אֱלֹהִים

הקריירות המופגגת בה קיבל הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זיע"א את בנו בכורו, לימים ממלא מקומו, הרה"ק רבי יוסף קאליש, שבאותם ימים כיהן כרבה של העיר אוסטרובה, הייתה מוזרה ביותר.

נוהג היה רבי יוסף לבוא ולפקוד את חצר קדשו של אביו, מדי שנה בשנה, לכבוד יום הכיפורים, שכן בימי ראש השנה היה רבי יוסף מתפלל עם אנשי עירו ומשפיע עליהם שפע של תורה ויראת שמים. כך גם בכל ימי חג הסוכות כמו בשאר החגים והמועדים היה רבי יוסף נמצא בקרב בני קהילתו, כדרכם של רבנים המסורים לקהילתם. היום-טוב היחיד בו רבי יוסף היה עוזב את עירו ומגיע אל אביו היה ביום הקדוש.

כבר בשעות המוקדמות של ערב יום הכיפורים היה רבי יוסף מגיע אל אמשינוב, וכך היה סועד על שולחן גבוה את שתי סעודות היום, ורק במוצאי היום, לאחר ששבר את הצום והשתתף בשולחן הטהור שערך אביו כיום טוב שהיה עושה כהן גדול לאוהביו בצאתו בשלום מהקודש, היה עולה על העגלה שהחזירה אותו לאוסטרובה.

רגיל היה רבי יוסף לקבל מאביו יחס מיוחד של קירבה ואהבה, ותמיד היה אביו מקבל את פניו בשמחה רבה. לאחר שהיה לוחץ את ידו בברכת 'שלום עליכם' היה הרה"ק מאמשינוב מתעניין בשלום משפחתו וילדיו, ואף בשלום בני הקהילה באוסטרובה, ובפרט בנעשה ונשמע אצל חסידי אמשינוב שהתגוררו בה.

הרה"ק מאמשינוב ראה ברבנותו של בנו באוסטרובה תיקון היסטורי למעוות גדול שנעשה בעיר זו לאביו הרה"ק רבי יעקב דוד זיע"א. הדברים נודעו כשהמשלחת של בני אוסטרובה הגיעה להזמין את רבי יוסף לבוא ולעלות על כסא הרבנות בעירם, ואביו הרה"ק רבי מנחם הזמין את בני המשלחת לבוא ולסעוד עמו על שולחנו.

בתוך הסעודה פתח הרה"ק מאמשינוב ואמר: היום הזה תיקנה העיר אוסטרובה את אשר עוללה לפני כשלושים שנה כלפי אבי, רבי יעקב דוד זיע"א, אשר כל ימיו עסק בצרכי ציבור באמונה. באישיותו רבת ההוד ובדמותו האצילה, שאמרה כולה חמלה ורחמים, ביצע אבי פעולות ציבוריות נועזות, שהיו כרוכות במסירות נפש, כשבעיקר מסר נפשו להציל המוני בחורים ואברכים טהורים

משרות ממושך בצבא הצאר הרוסי.

מצוה זו של פדיון שבויים הייתה כרוכה בהוצאות עצומות והיא דרשה הון תועפות שלאבי לא היה כמובן. אלא שאבי היה מבזה עצמו ומטלטל מעיר לעיר כדי לאסוף כספים לצורך מצוה זו. כך הוא הגיע אל העיר אוסטרובה כדי לערוך בה מגבית חירום לטובת מצוה זו בה הוא היה עסוק.

סבור היה רבי יעקב דוד כי הוא ישבות את שבתו בעיד אוסטרובה, ולאחר השבת יערוך את המגבית. אולם כשנודע הדבר לקומץ רעשני של מתנגדים קיצוניים שהיו מתגוררים בעיר, הם לא בחלו באמצעים והפעילו לחץ כדי שהרבי יאלץ לעזוב את עירם עוד לפני כניסת השבת. בגסות רוחם הם אמרו כי לא ייתנו שרבי חסידי יערוך שבת חסידית באוסטרובה המתנגדת.

בלית ברירה נאלץ רבי יעקב דוד לעזוב את העיר בערב שבת, בבושת פנים ובעלבון, ולשבות את שבתו בעיר רוזאן הסמוכה. עתה, אמר הרה"ק מאמשינוב לבני אוסטרובה, תיקנתם את העוול הנורא שרביץ על עירכם, ובכך שמיניתם את בן בנו, כרבה של אוסטרובה, בוודאי התפייס אבי הגדול ומחל על עלבונו. מבטיח אני לכם, סיים הרה"ק מאמשינוב, שכנגד אותה שבת בה לא ניתן לאבי להיות בעירכם ולהשפיע תורה וחסידות, הרי שהרבה שבתות ישבות בני ביניכם והוא ישפיע עליכם מזיו נועם תורת החסידות לטוב לכם כל הימים.

הקשר של הרה"ק מאמשינוב לבנו רבה של אוסטרובה היה עצום וחזק, המעורבות של הרבי בנעשה בקהילה הייתה תמידית, ומשכך גם היה גדול הפלא מה אירע לו לרבי שבקושי הושיט את ידו לבנו וכלל לא התעניין אצלו על משפחתו ובני הקהילה.

פניו של הרבי נותרו חתומות כשהוא ניגש אל ארון הספרים הגדול שבחדרו, הוציא משם ספר תהלים גדול, אשר נדפסו בו גם ליקוטים שונים מדברי הזוהר הקדוש. מבלי לומר מילה, דפדף הרבי בספר והראה לו על קטע בו מבואר בספר הזוהר הקדוש על קדושת הזקן - הדיקנא קדישא של האדם. רבי יוסף הרכין את ראשו וקרא את הדברים בעיון רב, כשלאחר מכן נענה הרבי ואמר לבנו: הבה ונלך יחדיו...

אותם ימים קשים היו לישראל, שכן השלטונות הרשעים גזרו על שלומי אמוני

ישראל את גזירת חובת גילוח הזקן והפאות, כשבכך ביקשו השלטונות להכריז שכל הגויים בית ישראל. גם הללו ידעו היטב את הסוד שהמראה היהודי האוטנטי עם הזקן והפאות משמש מגן ומסתור מפני רוחות הסערה של הרחוב הקלוקל, והם ביקשו לפרוץ את החומה שחצצה בין היהודים לבין הגויים.

השלטונות הטילו את כל כובד משקלם על ביצוע הגזירה, אולם שלומי אמוני ישראל לא הסכימו לכך בשום אופן. גדולי ישראל שישבו על המדוכה הגיעו למסקנה כי אם כל חכמי ורבני המדינה יחתמו כי גילוח הזקן והפאות הוא נגד ההלכה והוא עומד בסתירה מוחלטת לדרישות דת משה וישראל, הרי שיש סיכוי רב כי השלטונות יסכימו לסגת בהם מגזירה זו.

ההיגיון בכך היה נכון. המשכילים, אותם שועלים קטנים המחבלים בכרם בית השם, הם אלו שהסיתו והדיחו את השלטונות לגזירה זו בתאונה כי אין בזקן ובפאות כל חובה הלכתית, ועצם הדבר שהיהודים החרדים מגדלים זקן ופאות מבדיל בינם לבין הגויים ומונע מהם להיטמע ביניהם.

המשכילים ידעו כי השלטונות אינם מעוניינים להכריז מלחמה נגד הדת היהודית ממש, אם כדי שלא לעורר התקוממות יהודית נגדם ואם בשל רצונם להימנע ממחאות שיגיעו אליהם מחוץ לארץ על היותם אויבי הדת היהודית, ועל כן הסיתו אותם לגזור גזירה זו. דווקא בשל כך שהמשכילים טענו באזניהם כי גידול הזקן והפאות הוא אינו חובה הלכתית, התרצו השלטונות והסכימו להכריז על הגזירה. כך סבורים היו שיעלה בידם מוצא של כבוד בו גם יאלצו את היהודים להיראות ככל הגויים, וגם לא יוכלו לטעון כנגדם שהם כופים אנשים לעבור על מצות דתם.

עתה, טענו גדולי ישראל, אם תצא עצומה בה יכתבו ויחתמו כל הרבנים במדינה כי גילוח הזקן והפאות הוא איסור תורה של ממש, יעדיפו השלטונות לרדת מהעץ הגבוה עליו טפסו וימצאו את הדרך לבטל את הגזירה הרעה. לנוכח חומרת המצב הוחלט כי תיקרא אסיפה דחופה של כל הרבנים ושם יתבקשו כולם לחתום על העצומה שתוגש לשלטונות. לוח הזמנים הקצר לא הותיר ברירה והאסיפה התכנסה בערב יום הכיפורים.

רבי יוסף הגיע לאביו הרה"ק מאמשינוב בדיוק באותה שעה בה הוא התעתד לצאת אל האסיפה החשובה. מתברר כי הקריירות

מהם מהרהרים בליבם: הכיכד ימלא אברך כה צעיר את מקומו של האב הקדוש והזקן רבי יעקב דוד זיע"א. אלא מאי, חשבו לעצמם, מפני כבוד בית אמשינוב חייבים גם אנו להמשיך לנסוע לבן הצעיר היושב על כסא אביו.

כשנכנס הרבי לעריכת השולחן הפעם הראשונה, פתח הרבי ואמר: בפרשת ויצא מדובר על תעלוליו ואוימיו של לבן הרשע כלפי יעקב אבינו ועל כך שהקב"ה הזהירו להישמר מדבר עם יעקב מטוב ועד רע. אחרי שלבן הרשע נפגש עם יעקב אבינו הוא אמר לו (בראשית לא כט - ל): **'יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע. ועתה הלה הלכת כי נכסף נכספתה לבית אביר למה גנבת את אלהי. ויעקב אבינו משיב ועונה לו (שם פסוק מב): 'לולי אלהי אבי אברהם ופחד יצחק ה'ה לי כי עתה ריקם שלחתיני את עניי ואת יגיע פפי רא'ה אלהים ויוכח אמש'.**

מסגנון הדיבורים נראה כי לכאורה שניהם, גם יעקב אבינו וגם לבן הרשע, לדבר אחד התכוונו, כי רק אזהרת הקב"ה ללבן היא זו שהצילה את יעקב מכוונותיו הרעות של לבן. אך כאשר מעיינים היטב בתוכן דבריהם עומדים אנו על ההבדל המובהק שיש ביניהם:

לבן טען, כי ליעקב עצמו, כאדם העומד בפני עצמו, אין די זכויות שבגללן יציל מידו. ולכן אם המדובר הוא ביעקב עצמו, אין כל מניעה מלפגוע בו, אלא זו בלבד שזכות אבותיו היא אשר עומדת לו ומצילתו. לבן מתרברב ואומר 'יש לאל ידי לעשות עמכם רע', כי למעשה אין לכם כל זכויות שיצילו אתכם מידו, ואולם מחמת הסיבה של 'אלהי אביכם אמש אמר אלי השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע', היינו, רק בזכות האבות שיש לכם נמנע ממני מלהרע לכם.

על דיבורים אלו השיב לו יעקב: לא כפי שסבור אתה שאין לי זכויות משלי וכל כוחי נובע רק מזכות אבותי, כי 'לולי אלהי אבי, היינו, אילו היתה לי אך ורק את זכות אבותי הקדושים, כפי שנדמה לך, 'כי עתה ריקם שלחתיני', לא היית מתחשב בכך ולא כלום, אלא 'את עניי ויגיע כפי ראה אלהים', כלומר, את יגיעתי בעבודת השם, דבר זה גרם לכך שהזהירך הקב"ה לבל תדבר עמי מטוב ועד רע, אך לא בגלל זכות אבות לבד הצילני השי"ת מידך כפי שאתה סבור בטעות.

דברים אלו שנאמרו מפי קדשו דיברו בעד עצמם והבהירו למהססים שמן הראוי להם להצטרף למחנה המקבלים את מרותו לא רק בזכות אביו הקדוש אלא גם בזכות עצמו.

שכנראה נפגע מהדברים הנחרצים וחוצבי הלהבות שהושמעו באסיפה, החל לטעון ולהתווכח כי הוא מבקש להביע את דעתו הפוכה מכל הנאמר כאן. הרבנים שישבו על ידו ניסו להשקיטו אך הדבר היה ללא הועיל.

סיפר הרה"ק רבי מרדכי יוסף ליינר מראדזין, כי הוא ישב על יד הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב וראה כי אחזה בו רעדה עצומה, עד כדי כך שמכוח הזדעזעותו רעד גם הכסא שעליו ישב. לפתע, התרומם הרה"ק מאמשינוב ממקומו, ומבלי לבקש ולקבל את רשות הדיבור הסה את הקהל בהתרגשות עצומה וקרא בקול: וכי דומה עליכם שאנכי אשב ואמתין עד שיגיע תורי לדבר?!

וכשכל גופו רועד ורוטט מהתרגשות עצומה הוא פנה אל אותו רב מתחכם ואמר לו בחרדת קודש: וכי בדיקנא קדישא אתה מבקש לנגוע? דע לך כי אני אעקור אותך מהשורש!!!

הס הושלך באולם בו נערכה האסיפה. איש לא ידע כיצד יגיב הרב למשמע דברים חריפים שכאלה, אך למרבה הפלא, אימה גדולה וחרדה נפלה על אותו רב, ובהכנעה גמורה הוא נטל את העט וחתם על העצומה יחד עם כל הרבנים...

באותו רגע נעלה האסיפה, והרה"ק מאמשינוב מיהר ללכת לאותו רב ולדבר איתו טובות. הרבי כיבד אותו בסיגר יוקרתי ופייס אותו בדברים, עד שאותו רב יצא שבע רצון ומרוצה.

כשיצא הרה"ק מאמשינוב מאותה אסיפה, ניגשו אליו כמה אנשים ואמרו לו: הנה היטבתם להראות אין צריך אכן להיראות יהודי אמיתי; גם אל הרב הזה הראיתם זאת כראוי לו; רצוננו שגם תראה לנו כיצד עלינו להיות יהודים אמיתיים...

הייתה זו אכן עבודת קדשו של הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב תמיד להראות כיצד יהודי צריך להיראות, ועל אף שצעיר לימים היה, כבן שמונה עשרה שנה, כאשר החל להנהיג את עדתו הקדושה יצא שמו לפניו כאיש אלוקים וחסידים רבים דבקו בו ובמשנתו.

אמנם זקני החסידים שזכו עוד להסתופף בצלו של הסבא קדישא הרה"ק רבי יצחק מווארקו זיע"א התלבטו מאוד אם לקבל עליהם את מרותו של אברך צעיר זה אותו עדיין לא הכירו.

לקראת השבת הראשונה ששימש באדמורו"ת, הגיעו רבים מחסידי אביו כשחלק

שבה קיבל האבא את בנו בכורו לא היה בשל קפידה חלילה עליו או בשל כל טענה ותרעומת, כי אם כובד ראש ואחריות יהודית כללית שאותה נטל על עצמו ברצונו להביא להצלחת האסיפה על הצד היותר טוב.

והייתה לו להרה"ק מאמשינוב סיבה אמיתית ומהותית שבשלה היה לו מקום לחשוש מכישלון האסיפה...

סביב שולחן ארוך התכנסו ובאו רבנים ודיינים יחד שבטי ישראל. בזה אחר זה עלו הנואמים ודיברו בקצרה, בשל מגבלות היום, אך בלהט ובשלהבת קודש על הסכנה הנוראה המאימת על כנסת ישראל, אם אכן גזירה זו של גילוח הזקן והפאות תצא חלילה מהכוח אל הפועל. הרבנים הזכירו את דעת גדולי ישראל כי גזירות מעין אלו יש בהם 'הרג ואל יעבור' שכן הכוונה בגזירה זו היא להעביר את בני ישראל על הדת חלילה.

לקראת סיום האסיפה הודיע המנחה כי עתה כל הרבנים יחתמו על העצומה אותה ישלחו לשלטונות, וכי זהו הסיכוי היחיד, כפי שנראה לעת עתה, לבלום את הגזירה הקשה.

לפתע הבחינו הרבנים כי סערה זוטא מתחוללת באחת הפינות של השולחן. שם יושב היה רב, ממוצא בני אשכנז, שהודיע חגיגית כי הוא אינו מסכים בשום פנים ואופן לחתום על עצומה זו, שכן לדעתו אין כל איסור בגילוח הזקן והפאות. הסיבה להתנגדותו של אותו רב לחתימה על העצומה הייתה כמעט ומובנת מאליה: הוא עצמו היה מגולח למשעי, פניו היו חלקות לגמרי ללא כל זכר לפאות ולזקן.

הרב המגולח התעמת עם שכניו לשולחן והודיע כי לא זו בלבד שהוא לא יחתום על העצומה אלא שיש בדעתו להוציא כרוז הפוך ובו ייאמר בשפה ברורה כי אין בכל איסור, ואדרבה, הדבר מותר לגמרי.

האמת היא שכבר בשלבי תכנון האסיפה התלבטו המארגנים האם להזמין את הרב ההוא לאסיפה, שכן יודעים היו שהוא מגלח את זקנו והבינו שזו תהיה גם דעתו. אלא שמעמדו הבכיר ומשרת הרבנות החשובה שהייתה מוחזקת בידו לא הותירה כל ברירה, שכן השלטונות הכירו ברבנותו ואם חתימתו תחסר - לא תהיה תועלת בעצומה. סברו איפוא המארגנים כי אם רב זה יישב באסיפה וישמע את כל דברי הנואמים, הוא יבין כי גם אם הוא עצמו מגלח את הזקן, ראוי לו לחתום על העצומה יחד כל הרבנים החרדים לדבר ה'.

בפועל, הדבר לא הועיל. הרב עצמו,

מילין יקדין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִוְרֵי־תָא יְסוּד הַדָּשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

מעלת העשירות כשהיא לצורך מעשים טובים

בקשתו אלא שלא יעבירו העושר על דעת קונו, ושלא יהיה חפצו ליהנות מממונו אלא כפי צרכו, לבלתי יימשך אחר הנאות העולם, ושאר הממון שבידו יעשה גמילות חסדים והחזקת תורה, וכמו שהמשיך ואמר (שם כח כב) 'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לו'.

רבות', ולא כמו שביקש מה' שיהיה לו לבוש ומזון רק כפי צרכו.

אכן עיקר הפירוש הוא שלא התפלל יעקב שלא יבוא לידי עשירות, כי העשירות יש בה גם צד טוב כשזוכה לעשות בממונו צדקה וחסד והחזקת התורה ולומדיה, ולא היתה

וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד מְאֹד וַיְהִי לוֹ צֵאן רַבּוֹת וְגו' (ל, מג). צריך להבין, דלכאורה לא התקיימה תפילתו של יעקב אבינו שביקש (לעיל כח, כ) 'וַיִּנְתֵּן לִי לֶחֶם לְאָכַל וּבָגֵד לְלַבֵּשׁ', והתעשר בעשירות גדולה כמו שמעיד עליו הכתוב שלפננו 'ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן

מִלְתָּא דְפְלִיָּא

אֵין דְּבַר יוֹתֵר טוֹב מִבִּיזְיוֹנוֹת

הבושה מבטלת גזירות קשות מעל האדם

וזאת יש לו לכל אדם להחדיר לקרבו, אמנם מבקשים אנו 'ואל תביאני לידי בזיון', אך לכל אדם ישנם מצבים בהם מאן דהו עולב בו ומשפילנו, ואז יש לו להבין כי אין דבר יותר טוב מהשפלה לפעול בעבורו ובעבור זרעו ישועה מעל הטבע, ואף אם נגזרה גזירה חלילה ניצול ממנה בכח הביזיונות, וזוכה לרב טוב בזכות אותם הרגעים בהם היה מן הנעלבין ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים שעליהם הכתוב אומר (שופטים ה לא) 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', מה לנו גדול מכך להקראות 'אוהביו' של מלך מלכי המלכים.

ולא לחינם אמרו הקדמונים שאם אדם היה יודע מה מרוויח מהביזיונות וכמה הם טובים עבורו בעולם הזה ובעולם הבא, הרי שהיה רודף אחריהם. וכדבריו המופלאים של רבי חיים ויטאל ע"ה בספרו **שערי קדושה** (ח"א שער ו): ואם יחרפך איש לא תעננו, והיה נעלב ולא עולב, כי על זה כתיב 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', והעבר על מידותיך לכל מי שחטא, ולא תרגיש צער אפילו בלבבך כי טוב הוא לך, כי כל המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו (ר"ה יז), ומכל שכן עוונות וחטאות. ובסוף דבריו הקדושים מוסיף הוא על כולנה בשגב הביזיונות ואומר: **ואם עיני שכל לך היה לך לחפש מי שיצערך כי חיים אתה מבקש לך.**

אמנם לא כל אחד יכול לשמוח כאשר נשפך דמו 'אזיל סומקא ואתי חיורא', אך לכל הפחות ידע בליבו כי כאשר סופג ביזיונות - מתנה הם בשבילו, וכמו שאמר המלאך המגיד שהיה לומד עם **מרן הבית יוסף ע"ה** (מגיד מישרים ויקהל ד"ה עוד אמר), שאם היו יודעים אנשים את שכר הביזיונות והתועלת שהם זוכים לקבל בעבור שמדברים עליו בגנותו, היו שמחים כאילו הביאו להם מתנות כסף וזהב.

וַתַּהַר וַתֵּלֵד בֵּן וַתֹּאמֶר אֶסְף אֱלֹקִים אֶת חַרְפְּתִי (ל, כג).

בכח ההשפלה שעובר אדם, נמתקים כל הדינים התלויים עליו ומתהפכים לרחמים, וכמאמר הכתוב ברחל אמנו בעת שילדה את יוסף הצדיק (בפרשתנו) 'ותאמר אסף אלקים את חרפתי' וביאר **בבאר מים חיים** (שם) שאמרה רחל כי ע"י 'חרפתי' מסתלקים ונאספים הדינים הנרמזות בשם 'אלקים', כי יסורין ממרקים עוונותיו של אדם (ברכות ה). **ואין לך יסורין גדולים מהבושה והביזוי כשמגיע לאדם.** וכן אמרו במדרש (משלי לא יד) על הפסוק (שם) 'הייתה כאניות סוחר' זו רחל אמנו, שהייתה מתביישת על הבנים בכל יום, לפיכך זכתה ויצא ממנה בן, שהוא דומה לספינה, שהיא מלאה כל טוב שבעולם, כך יוסף נתקיים כל העולם בזכותו, וכלכל את העולם בשני רעבון.

דבריו יתבארו ביותר על פי המסופר על הרה"ק רבי מנחם מנדל **מפרימשלאן ע"ה** שקרא לאוהביו לסעודת הודיה, וסיפר להם כי מקובל הוא שאם נגזר על האדם חולי או מכאוב שולח לו הקב"ה אדם שיפגע בו וישפילנו וכך יוצא הוא די חובת החולי או הכאב. אם כן, המשיך הרה"ק ואמר, היום זכיתי לביזיונות גדולים דבר המוכיח שעמדה כנגדי גזירה קשה ועצומה ולכן שלח הקב"ה ביזיונות גדולות אלו להציילי מהחולי, על כן מחויב אני להודות לו בקהל ועדה על חסדו הגדול שגמל עימי, כדרך כל אדם שניצל מחולי שיש לו להודות ולשבח על הצלתו כנאמר (קז יח-כב) 'כל אוכל תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מות. ויזעקו וגו'. ישלח דברו וירפאם וגו'. יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם. ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברינה', ויותר מכך, שממני נמנע החולי עוד בטרם יבוא אלי בזכות הביזיונות.

ברזא דאז"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

מצוות במסירות נפש מעוררות כוחות נשגבים מלעילא

הנשמה רוצה ליהנות בזכות מעשיה

והנה תכלית ירידת נשמות ישראל משורשם בעליונים לשכון בבתי חומר בעולם השפל והגשמי, כי אין הנשמה חפצה ליהנות ממתנת חיים וכל הנהגה מלחמו של חבירו הוא בוש להסתכל בפני הנותן, ולכן מרוצה הנשמה לירד לעולם הגשמי ולסגל לעצמה במעשיה חלק ונחלה בעליונים, כדי שתהיה ראויה ליהנות מזיו השכינה בזכות מעשיה, ולא במתנת חיים.

ולפי דברינו אינו מובן מדוע משתוקקת הנשמה לשוב בכל עת להידבק בעליונים, הרי דוקא כאן בעולם הזה הוא המקום לזכות בכוח מעשיה לשכר המובטח לצדיקים לעתיד לבוא, ואילו תשוב למעלה קודם זמנה שוב תזדקק למתנת חיים אשר אינה חפצה בכך.

במסירות נפש זוכה לשכר בכוח מעשיה

אכן פירוש הדברים הוא, כי בהיות הנשמה מוכנה למסור עצמה להידבק בבוראה, הרי בעצם כך היא זוכה בכוח מעשיה וקונה חלקה בשלמות בעולם הבא, כי האדם מצד עצמו אינו ראוי לשכר על מעשיו מאחר והכל הוא בחסד הבורא עמנו, וכמו שכתוב (איוב מא ג) 'מי הקדימני ואשלם', והרי אי אפשר לקיים שום מצוה בלי שיקדים ה' לתת לאדם הכלים לקיים בהם את מצוותיו, אבל המוסר את כל כוחותיו לה' בשלמות הרי הוא כביכול מקדים את הקב"ה ואינו צריך לעצמו מאומה, כי באמת מצד הדין נאמר בקיום המצוות (ויקרא יח ה) 'וחי בהם' ולא שימות בהם, והמוסר נפשו נכנס הוא עם הקב"ה לעובדו לפני משורת הדין, ומשום כך ראוי הוא מצד עצמו לנחול חלקו בעולם הבא, ואין בכך שום נהמא דכיסופא, כי הוא הקדים לעבוד את הקב"ה יותר מפי כוחותיו.

ועל ידי שהאדם בוחר בטוב בקיום מצוות התורה מתעורר על נפשו שפע קודש, והוא הנרמז בדברי חז"ל (אבות פ"ד מ"א) 'העושה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד', כי כוח הקדושה המתעורר מכוח קיום המצוות עומד לו כפרקליט טוב לסייע בידו להוסיף אומץ בעבודת ה', והוא זוכה להוסיף ולקיים עוד מצוות כמו שאמרו חז"ל (שם פ"ד מ"ב) 'מצוה גוררת מצוה', והבא ליטהר מסייעים בידו.

הנשמה משתוקקת לשוב לשורשה בעליונים

נשמת ישראל חצובה מתחת כיסא הכבוד, והיא חלק אלוה-ממעל (ראשית חכמה שער האהבה פ"ב), והיא מורכבת בגוף הגשמי בעולם הזה, ולרוב רוחניות הנשמה היא מבקשת לשוב בכל זמן לשורשה, כמו שמובא במדרש תהלים (סב ט) שנשמת האדם מבקשת בכל שעה לצאת מגופה ולעלות למעלה, וכיון שרואה את הקב"ה שמלוא כל הארץ כבודו, היא נרתעת לאחוריה ונשארת בגופה.

ופירש האלשיך הקדוש (ויקרא כו) שדרך כל דבר להשתוקק לשוב למקורו, וכשהנשמה מתבוננת איך שהיא חלק מקדושתו העליונה והיא שוכנת בחומר העכור, הרי היא משתוקקת להיפרד מן הגוף ולהידבק בעליונים, אבל כשהיא נזכרת ביוצרה שעם היותו קדוש מכל קדושה הרי הוא שורה בעולם השפל התחתון, אזי גם הנשמה מתנחמת וחוזרת לשרות בגוף האדם. וזהו שנאמר (שם פסוק יא) ונתתי משכני בתוככם, שהקב"ה ישרה שכינתו בתוכינו, ועל ידי זה 'לא תגעל נפשי אתכם', היינו שנפש האדם הרוחנית תתנחם בראותה השכינה בתחתונים, ועל ידי כן לא תגעל הנפש מלהתקיים בגוף האדם.

שכר המענג את השבת

יעקב אביך, ונחלת יעקב האמורה כאן היא נחלה בלי גבולות ומיצרים, כמו שנאמר ביעקב אבינו 'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה'.

דיבורי קדושה ביום השבת

מסיים הכתוב (ישעיה שם) כי פי ה' דיבר, וזו מתנת השבת שזוכים בה לפתיחת פי ה', כמו שכתוב שיום השבת מכוון כנגד הפה,

והנה מלאכי אלקים עליהם ויורדים בו (כח יב). כתב האור החיים הקדוש שבשעה שמקיים האדם מצוות התורה הוא מעורר על נפשו שפע הארת קדושה, וזה ביאור הכתוב 'מלאכי אלהים עולים ויורדים בו', שעל ידי קיום המצוות מעלה האדם מלאכים וכוחות הקדושה מלמטה למעלה, ועל ידי התעוררות התחתונים מתעוררים העליונים להוסיף ולהשפיע קדושה כנגדם, ונשמתו מתגברת בקדושה נוראה משפע היורד אליה מן העליונים.

שתי נפשות באדם

דהנה כתב בשערי קדושה לרבנו חיים ויטאל ע"ה (ח"א שער א-ג) שהאדם יש בו שתי נפשות, טובה ורעה. עיקר הנפש שורשה בארבע יסודות רוחניים המכוונים כנגד ד' אותיות שם הוי"ה, והיא מתפשטת ברמ"ח איברים ושס"ה גידים, ומזונה מתרי"ג מצוות שכנגד איבריה וגידיה. וכנגד הנפש הקדושה נבראת גם נפש רעה כי 'זה לעומת זה עשה אלהים' (קהלת ז יד), ושורשה מד' יסודות רעים הכוללים ארבעה אבות נזיקין וארבעה מראות נגעים, והיא הנפש הרעה המתגברת להחטיא את האדם ולאבדו.

ובעוד שיש לאדם מלחמה עם יצרו והוא גובר עליו ומקיים המצוות כולן הוא הנקרא 'צדיק'. ומי שזוכה לטהר עצמו מכל מידה רעה, עד שטבעו משתוקק אל הטוב ואין גופו מושכו להחטיאו, זו מדרגה גבוהה עוד יותר והוא הנקרא חסיד.

התגברות הנשמה מכוח המצוות

הקב"ה מסייע לבני ישראל לבחור במצוות, כמו שכתוב (דברים ל יט) 'החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה', שהקב"ה בעצמו נותן לפני האדם את הבחירה בין טוב לרע, והקב"ה עומד על גבי האדם ונותן לו כוח לבחור בחיים.

והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ונברכו בך כל משפחות האדמה ויברךך (כח יד). מצוות עונג שבת יקרה וחביבה היא מאוד, וכפי מה שמכבדים את השבת להתענג בה, כך זוכים שיתמלאו משאלותינו ברוחניות ובגשמיות, כמו שאמרו (שבת קיח). כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר (ישעיה נח יד) 'אז תתענג על ה' וגו' והאכלתך נחלת

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

התפלל שבכל מקום שיהיה - לא יהיה לבו חלוק על המקום

באותה שעה ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות, וממילא ידע כל אדם ויחזק בליבו אמונה זאת שעל אף שהקדוש ברוך הוא נקרא 'הגדול, הגבור, והנורא', ולו דומיה תהילה' (עפ"י תהלים סה ב), אף על פי כן יקר בעיניו דבריהם של עמו ישראל ומגיע מהם תענוג לבוא יתברך, אפילו ממי שהוא חס ושלום בדיוטא תחתונה, ובוודאי אין הקדוש ברוך הוא מואס חס ושלום בשום תפילת עמו ישראל.

אברהם אבינו הכין דרך של התקרבות בכל מקום

והנה גם בזה כבר סלל אברהם אבינו ע"ה את הדרך בשבילנו בניו אחריו, שנדע כי בכל מקום ובכל עת יכול כל איש ישראל לעבוד את השם יתברך, כמו שנרמז בפסוק (בראשית כב ד) 'וירא את המקום מרחוק', שראה ממרחקים את הטענה הזאת שיש מקומות שבהם אין אפשרות לעבדו יתברך שמו, אלא ידע ש'בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך' (להלן כ כא), והדבר אפשרי בכל מקום.

בכל מקום אפשר להתקרב על ידי העסק בתורה

נראה להסמיך לזה האמור במשנה (אבות פ"ד מ"ג) 'אין לך אדם שאין לו שעה', 'שעה' מלשון רצון, שבעומק לבבו של כל איש ישראל טמון הרצון לעבוד את בוראו, 'ואין לך דבר שאין לו מקום', 'דבר' זו הלכה (סנהדרין פז.), ותמיד בכל מקום אפשר להידבק ולהתקרב אל התורה ונותן התורה, שהרי מיום שנחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד (ברכות ח.), וממילא על ידי התורה אפשר לעבוד הבורא יתברך שמו ולהתקרב אליו בכל עת ובכל מקום. ועל דרך זה פירש הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק ע"ה האמור במשנה (אבות שם מ"ד) 'רבי נהוראי אומר הוי גולה למקום תורה', שלכל מקום שאתה גולה תעשה ממנו מקום תורה, כי בכל מקום אפשר להתקרב על ידי התורה.

תמיד בכל עת ובכל שעה אפשר לכל איש ישראל להתפלל אל הקדוש ברוך הוא, כמו שפירש הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ בעל זרע קודש ע"ה (ואתחנן ד"ה ואתחנן הב'): 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, שלא אמר באיזה עת דיבר שעליה אמר 'בעת ההיא', ללמדנו שבכל עת ועת יתפלל האדם לפי העת ההיא שנמצא עומד בה, יהיה העת איזה עת שרק יהיה.

לא להמתין להתעוררות העליון רוח ממרום

כענין זה מובא בשם המגיד מקוזניץ ע"ה (ראה באר משה ויחי ד"ה נפתלי) לבאר הפסוק (קהלת יא ד) 'שומר רוח לא יזרע, ורואה בעבים לא יקצור', כלומר מי ששומר ומחכה עד שיערה עליו רוח ממרום והתעוררות העליון להתפלל ולעבדו יתברך שמו, איש כזה לא יזרע זריעה בעבודת השם לעולם, ואילו 'רואה בעבים' היינו מי שרואה להתפלל ולעבוד את השם אף כשהוא נמצא בעביות וכאילו עב הענין סך בעדו שאין מוחו בהיר כל כך, ואף על פי כן מתחזק ועובד עבודתו, 'לא יקצור', זה האיש לא יקצר לעולם בעבודת הבורא ברוך הוא.

ה' יתברך שומע תפילת כל פה - אף מיהודי הפשוט ביותר

כך הוא ממש בבחינת נפש, שאין איש מבני ישראל שאינו מסוגל להתפלל ולעבוד את השם יתברך, ובכל מדרגה שהוא הקב"ה שומע בקשותיו, כמו שאומרים בתפילת שמונה עשרה 'כי אתה שומע תפילת כל פה עמך ישראל ברחמים', שאף אם התפילה היתה בבחינת 'פה', דהיינו מן השפה ולחוץ ובלי כוונה, אף על פי כן הוא יתברך שומע ומקבל צעקתו.

וכך מפורש בתורה הקדושה אצל ישמעאל 'כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם' (בראשית כא יז), ובגמרא (ר"ה טז): 'פירשו שהאדם נדון לפי מעשיו

וּיִפְגַע בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָּא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מֵרָאשָׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא (כח, יא).

כתב הבית אהרן (ויצא ד"ה ויפגע ה-ב') דברים נפלאים, לפרש הכתוב בפרשתנו אצל יעקב אבינו ע"ה 'ויפגע במקום', 'ויפגע' מלשון תפילה, שהתפלל לפני הקדוש ברוך הוא שבכל מקום שיהיה, לא יהא לבו חלוק על המקום, ובכל מקום יהיה לבו שווה עם המקום. והוא על דרך שפירש הרה"ק ר' שלמה מקארלין ע"ה את דברי הספרי שהובאו ברש"י בפסוק (דברים ו, ה) 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך', ודרשו 'שלא יהיה לבך חלוק על המקום', ואמר הפירוש בדבריהם, אשר בכל מקום יעבוד את השם יתברך, כי יש בני אדם שהם נמצאים באיזה מקום ואינם עובדים את השם יתברך, וטענתם בפניהם שהמקום גורם לכך, כי אם היה נמצא במקום אחר בודאי היה עובד השם יתברך בכל כוחו.

על זה אמר המדרש שחלילה מלומר כן, 'שלא יהיה לבך חלוק על המקום' שאתה נמצא בו, כי אין המקום גורם שום מניעה לעבודתו יתברך, שהרי הכל מאתו יתברך שמו, וכיון שרצונו שיהיה האדם כעת במקום הזה מסתמא גלוי לפניו שזה המקום לא יגרום שום מניעה לעבודתו, רק המניעה מצד האדם.

וזה פירוש הכתוב 'ויפגע במקום', שיעקב אבינו ע"ה התפלל שבכל מקום שיהיה לא יהיה לבו חלוק על המקום ויעבוד אותו בכל מקום ומקום. ואכן מה כתוב אחר כך (בראשית כח טז-יז) 'אכן יש ה' במקום הזה וגו' מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים', כי יעקב אבינו ע"ה הרגיש קדושה בכל מקום ולמד לעבוד את ה' יתברך בכל מקום ובכל זמן.

תפילה לבוא עולם בכל עת ובכל שעה

כך הדבר בבחינת השנה והזמן, שלא יאמר האדם עתה אין לי מוח הראוי לתפילה ולכן לא אתפלל עכשיו רק כשאפנה אתפלל כראוי וכנכון, אלא

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב מכון אור לישרים

בני יששכר
 שארית ישראל
 תפארת שלמה
 יסוד העבודה
 מגן אברהם
 דברי יחזקאל
 פרי צדיק
 צדקת הצדיק
 חסד לאברהם

באר מים חיים
 יושר דברי אמת
 מנחם ציון
 אוהב ישראל
 מאור ושמש
 זרע קודש
 בת עין
 אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 מנורת זהב החדש
 מאור עינים
 אור המאיר
 עבודת ישראל
 קדושת לוי
 חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אליך
 You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com